ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

QISHLO'Q HAYO'TI

1996 йил 27 февраль СЕШАНБА № 16 (5.688) сотувда эркин нархда

ТАЪСИСЧИ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЧОРВА НАСЛЧИЛИГИ НЕГА ОҚСАМОҚДА?

Куни кеча республика Қишлоқ хўжалик вазирлигида чорвачиликда наслчиликнинг бугунги аҳволи, мавжуд муаммолар ва камчиликларни бартараф этишга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда республика наслчилик, «Қоракўл» ишлаб чиқариш, зооветеринария бирлашмалари, ветеринария бош бошқармаси раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирининг, вилоят агросаноат уюшмалари раисларининг биринчи ўринбосарлари, жойлардаги наслчилик бирлашмалари бошлиқлари, ветеринария инспекцияларининг раҳбарлари қатнашдилар. Йиғилишни қишлоқ хўжалик вазирининг биринчи ўринбосари Ҳолдор ИСКАНОВ олиб борди.

Чорвачиликда наслчиликни яхши йўлга қўймай туриб маҳсулот етиштиришни кўпайтириб бўлмайди. Зотдор, сермаҳсул моллар қанча кўп бўлса, маҳсулдорлик шунча ошади. Республикада бу борада қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Айни пайтда мамлакатимизда 239 наслчилик хўжалиги бўлиб, улар олдига мамлакатга зотдор моллар етказиб бериш вазифаси қўйилган. Кейинги йилларда ҳукумат томонидан наслчилик ишларига эътибор берилаётганлиги туфайли ўтган уч йилда хўжаликлар сони 96 тага кўпайди. Ҳозир республикадаги жами қорамолларнинг 23 фоизи, сигирларнинг 31 фоизи мазкур хўжаликларда парвариш қилиняпти. Ўтган йили ушбу жамоалардаги ҳар бош сигирдан 2329 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олинди. Ҳар 100 бош сигирдан эса 74 тадан бузоқ олинди. Бу республикадаги мулкчиликнинг турли шаклларида фаолият юритаётган хўжаликлар кўрсаткичидан бирмунча юқоридир. Масалан, сут соғиб олишда 644 килограмм, бузоқ олиш бўйича эса 15 бош кўп.

Асосий эътибор моллар маҳсулдорлигини оширишга, зотдор ёш моллар етказиб беришга, подадаги сигирлар сонини кўпайтиришга қаратилган. Кейинги уч йилда сигирлар сони бироз кўпайди. Хўжаликларга 10 мингдан ортиқ қорамол, қўй-эчки сотилди. Наслчилик базасини кенгайтириш, моллар маҳсулдорлигини ошириб бориш, уларнинг зотини яхшилаш борасида ҳам маълум тадбирлар амалга оширилди.

Лекин қилинаётган ишлар билан бирга камчиликлар, муаммолар ҳам мавжуд. Амалга оширилаётган чора-тадбирлар шу куннинг талаби даражасида эмас. Жойлардаги аҳвол ,кўрсаткичлар таҳлил қилинганда бунда яққол кўрасиз. Масалан, охирги беш йилда сигирлар маҳсулдорлиги камайиб кетганлиги, юқумли касалликлар кўпайганлиги сабабли 64 та ферма наслчилик тоифасидан чиқарилди. Буни ҳеч қандай баҳона билан оқлаб бўлмайди.

Озуқа базасининг етишмаслиги натижасида сигирларнинг маҳсулдорлиги камайиб кетмоқда. Ўтган йили республикада ҳар бош сигирдан 2329 килограммдан сут соғиб олинди. Бу,табиийки, насли хўжаликлар учун паст кўрсаткич. Мазкур рақам баъзи вилоятларда янада пастдир. Мисол учун Сирдарёда 1997 килограмм, Сурхондарёда 1980 килограмм, Жиззах вилоятида 1725 килограммга тўғри келади. Баъзи хўжаликларда эса аҳвол янада ачинарлидир. Нарпай туманидаги «Иттифоқ» хўжалигининг наслчилик фермасида ҳар бош сигирдан 1276 килограмм, Сирдарё вилоятининг «Малик» заводида 976 килограмм сут соғиб олинди.

Агар наслчиликка ихтисослашган жамоаларда шундай кўрсаткич бўлса, бошқа турдаги жамоаларда аҳвол қандай ўнгланиши мумкин?

Бунинг асосий сабабларидан бири Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят, туман ҳокимликлари, қишлоқ хўжалиги билан шуғулланувчи бошқарув органлари чорвачиликда тадбиркорликка йўл очилиб, фермалар мулкчилик шаклларига ўта бошлагач, тармоққа эътиборни сусайтириб юбордилар. Моллар бош сонини кўпайтириш, маҳсулдорликни ошириш, мавжуд муаммолар ечимига ёрдам бериш, хуллас, уларга зарур оталиқ ёрдамини кўрсатиш мутлақо унутилди. Тармоқда ишловчи раҳбарлар, мутахассисларнинг иши назоратсиз қолиб, уларнинг жавобгарлиги оширилмади. Ўз фаолиятини бўшаштириб юборган раҳбарлар ва мутахассисларга нисбатан вақтида чора кўрилмади. Аксинча келишувчанлик, муросасозлик йўли тутилди. Натижада тармоқда оғир вазият юзага келди. Ғунажинлар етиштиришга эътибор камайди. Шу боис сигирлар сони ҳам қисқармоқда. Сабаблардан яна бири кўпгина хўжаликларда масъулиятсизлик туфайли сигирларни гўштга топшириш, асоссиз сўйиб юбориш ҳоллари рўй бермоқда. Бундай аҳволни ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайди. Ҳозирги бозор иқтисодиёти қийинчиликлари туфайли зотдор молларни чет мамлакатлардан олиб келиш ниҳоятда қимматга тушмоқда. Шу боис уларни ўзимизда етиштиришни йўлга қўйиш зарур. Бунинг учун барча шароит мавжуд, имкониятлар етарли. Бу иш билан шуғулланувчи илмий-тадқиқот институтлари ишлаб турибди. Улар кучидан оқилона фойдаланиш зарур. Лекин шундай бўлишига қарамасдан хўжалик раҳбарларининг масъулиятсизлиги туфайли 87 наслчилик жамоасида мол сотиш режаси 36 фоизга бажарилди. Хоразм, Сурхондарё вилоятларида бултур 1994 йилга нисбатан мол тайёрлаш 3 баравар камайиб кетди.

Молларни сунъий уруғлантиришнинг самараси ниҳоятда катталигини чорвадорлар яхши билишади. Лекин шундай бўлишига қарамасдан, мазкур иш ҳам талаб даражасида эмас. Агар бир бош сигир буқа ёрдамида қочириладиган бўлса, 1395 сўм маблағ керак бўлади. Сунъий уруғлантирилганда эса 235 сўм харажат қилинади, холос. Шу билан бирга сунъий қочиришдан туғилган бузоқ бақувват, соғлом бўлади. Лекин кўп жойда чорвадорлар, раҳбарлар, мутахассислар буни яхши билишсада, унга амал қилишмаяпти. Ҳатто баъзи хўжалик раҳбарлари турли баҳоналарни рўкач қилиб қаршилик ҳам кўрсатишмоқда. Шу боис республикадаги 158 та хўжаликда мазкур иш йўлга қўйилган, холос. Ўтган йили мазкур рақам 8 та фермага камайиб кетди. Қорақалпоғистон Республикаси, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларида эса бу иш тўла йўлга қўйилмаган.

Кўрсаткичлар чорвачилик ривожини белгилайдиган муҳим ишга ниҳоятда масъулиятсизлик билан ёндашилаётганлигидан далолат беради. Мисолларга мурожаат қилайлик. Бултур 1994 йилга нисбатан сунъий уруғлантирилган сигирлар Жиззахда 61 фоиз, Қашқадарёда 52 фоиз, Қорақалпоғистонда 48 фоиз, Сурхондарёда 46 фоиз, Самарқандда 38 фоиз, Бухорода 33 фоизга камайиб кетган. Ўтган бир йилнинг ўзида Сурхондарёда 64, Тошкентда 32 сунъий уруғлантириш пунктлари қисқарди. Республикадаги мавжуд пунктларнинг 43 таси талабга жавоб беради, холос. Қолганларида шароит ёмон. Қишда совуқ, ёзда иссиқ. Шу боис ишнинг самараси жуда паст. Хўжайли туманидаги «Қаймоқли», Беруний туманидаги Беруний номли, Тўрткўлдаги «Ҳаракат», Челак, Пайариқ, Каттақўрғон, Жомбой туманларида, Хатирчи туманидаги «Навбаҳор», Қизилтепадаги «Тошработ», «Варзун», Навоий туманидаги «Нарпай», Навбаҳор туманидаги «Гигант», «Янгиқўрғон» хўжаликларида пунктлар ишламаяпти.

Ишга ниҳоятда масъулиятсизлик билан ёндашиш, масалани тушуниб етмаслик натижасида олинган уруғликнинг нобуд бўлиш ҳоллари ҳам учраб турибди. Масалан, ўтган йили Челак туманида 4030 доза, Пайариқ туманида 3500 доза, Каттақўрғон туманида 2670 доза уруғ ташлаб юборилган. Самарқанд вилоят наслчилик бирлашмаси бундай аҳволга хўжаликлар молиявий аҳволининг танглигини сабаб қилиб кўрсатмоқда.

238 пунктда техник ходимлар йўқ. Иш ҳақининг камлиги, шароитнинг яхши эмаслиги сабабли кадрлар қўнимсизлиги Тошкент вилоятида 28, Сирдарё, Қашқадарё ва Қорақалпоғистонда 16-18 фоизни ташкил қилади. Энг ачинарлиси техник-осеменаторларни тайёрлаб, уларнинг малакасини ошириш билан ҳеч ким шуғулланмаяпти. Бундай аҳвол ишга салбий таъсир қилмоқда. Бузоқ олиш йилдан-йилга камайиб кетмоқда. Ўтган йили ҳар юз бош сигирдан 61 тадан бузоқ олинганлиги ҳам аҳволнинг қай даражада эканлигини кўрсатиб турибди.

Маҳсулот ишлаб чиқаришнинг камайиб кетаётганлиги, бузоқ олишнинг қисқариб бораётганлигининг асосий сабабларидан бири озуқа базасининг қониқарсиз аҳволда эканлигидир. Ҳар бош молга 1 гектар ердан майдон ажратиш тўғрисидаги ҳукуматнинг қарори бажарилмаяпти. Баъзи хўжаликларда бу кўрсаткич ниҳоятда паст. Масалан, Андижон вилоятининг «Савай» наслчилик заводида 0,07 гектар, «Пойтуғ»да 0,1 гектар, Сирдарё вилоятининг «Малик» заводида 0,17 гектарни ташкил қилади. Бошқа кўпгина вилоятларда ҳам озуқа майдони ниҳоятда оз. Бу масала зудлик билан ҳал қилинмоғи даркор.

«Зооветтаъминот» республика ишлаб чиқариш бирлашмасининг фаолияти ҳам қониқарсиз аҳволда. Ташкилотнинг вилоятлардаги бўлимлари хўжаликларни керакли асбоб-ускуналар, сунъий озиқлантириш учун зарур бўлган анжомлар билан таъминламаяпти. Бу ишга салбий таъсир қилмоқда.

Кўпгина вилоятлардаги агросаноатуюшмалари раисларининг чорвачилик бўйича ўринбосарлари, наслчилик бирлашмалари бошлиқлари, ветеринария инспекциялари раҳбарларининг ҳар қайсиси алоҳида идора сифатида иш юритиши ҳам аҳволнинг ёмонлашишига олиб келмоқда. Тармоқдаги аҳвол учун мазкур уч идора бошлиқлари жавоб беради. Шу боис ишни уйғунлашнинг йўлларини излаш, бамаслаҳат меҳнат қилиш зарур.

Чорвачиликда наслчилик ишлари яхши йўлга қўйилмас экан, тармоқни ривожлантириб бўлмайди. Бу ниҳоятда муҳим юмуш нафақат чорвадорлар, балки агросаноат уюшмалари раҳбарлари, туман, вилоят ҳокимларининг бевосита вазифасидир. Зотдор, сермаҳсул моллар подаси яратилмас экан, гўшт, сут, пишлоқ, колбаса, қаймоқ ва бошқа маҳсулотларни кўпайтириб бўлмайди. Мазкур оддий ҳақиқатни тармоқ билан шуғулланувчи ҳар бир киши унутмаслиги керак.

Йиғилишда шу каби долзарб масалалар муҳокама этилди. Аҳволни ўнглаш, мавжуд муаммоларга барҳам бериш юзасидан қарорлар қабул қилинди.

Ҳ. БОЛТАЕВ.

Юртимизда иқтисодий ислоҳотларни ҳаётга татбиқ этишда Когон туманидаги «Бухоро» жамоа хўжалиги миришкорлари ҳам ўзларининг муносиб улушларини қўшиб келаяптилар. Жумладан, бу ерда қишлоқ хўжалиги экинлари қаторида аҳоли талаб-эҳтиёжларидан келиб чиқиб лимон етиштиришга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Эндиликда мавжуд 50 сотих ердан олинаётган ҳосил нафақат жамоа хўжалиги, балки туман аҳли дастурхонини ҳам безаяпти.

СУРАТДА: лимон етиштириш бўйича миришкор Нарзи Ҳасанов ҳосил чўғидан мамнун.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

КЎКЛАМГА ПЕШВОЗ

Йилни ёруғ юз билан якунлаган Олтиариқ туманидаги Қ. Каримов номли жамоа хўжалиги аъзолари куз-ги-қишки тадбирларни ўз вақтида ўтказиб кўкламга пешвоз чиқишмоқда. Экин майдонлари ўғитланиб сифатли ҳайдалди. Шўри ювилиб, яхоб сувига қондирилди.

— Айни пайтда таъмирланган агрегатлар иш чизиғига келтирилаяпти, — дейди хўжалик раҳбари Абдуқаҳҳор Мамадалиев. — Маҳаллий ўғит ҳосилдорликни оширишнинг омили. Шу кунгача минг тонна компост тайёрлаб қўйилди. Бригадаларда эса далага ўғит чиқариш жадал.

Ғалла майдонлари ўғитланиб, чилла сувига қондирилди. Тўқсонбосди қилиб экилган пиёз, ойнаванд даладаги сабзавотлар парвариши ҳам кўнгилдагидек. Ҳозир устахонада 14 та ҳайдов, 51 та чопиқ, 27 та сеялка, 450 та борона, 5 та мола ишга тахт қилинди.

Р. АКБАРАЛИЕВ.

Шу кунларда агросаноат мажмуининг барча тармоқларида ўтган йилги натижалар атрофлича таҳлил қилиниб, тўпланган тажрибаларни оммалаштириш, йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш чоралари кўрилмоқда, навбатдаги вазифалар белгилаб олинаяпти. «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси Кенгашининг кенгайтирилган йиғилишида — йиллик конференцияда ҳам худди шу масалалар муҳокама этилади. Мухбиримиз давлат-ширкат қўмитаси раиси Тўлқин Отахонович ЖАББОРОВга мурожаат этиб, тармоқда иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш борасида кўрилаётган тадбирлар, муаммолар ечимини топиш йўлидаги саъй-ҳаракатлар, соҳа олдида турган долзарб вазифалар ҳақида ҳикоя қилиб беришни сўради.

ТЕХНИКА ДОИМО ШАЙ ТУРСА

Деҳқон иши унумли, хирмони баракали бўлади

— Техника воситалари таъминоти, уларни тузатиш билан шуғулланувчи тармоқ ишчи-хизматчилари, инженер-техник ходимлари деҳқонларга, чорвадорларга, агросаноат мажмуи барча соҳалари меҳнаткашларига доимо ўзларини камарбаста деб биладилар. Шунинг учун ҳам тизимимиз меҳнат жамоалари мустақил мамлакатимизда пахта, дон, сабзавот, мева-узум, чорвачилик маҳсулотлари, бошқа ноз-неъматлар етиштиришни кўпайтиришга тобора кўпроқ ҳисса қўшишга астойдил интилмоқдалар.

Барча соҳаларда бўлгани каби тармоғимизда ҳам 1995 йил бозор муносабатларига ўтиш йўлида дадил қадамлар қўйиш, иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариб, мулкчиликнинг бошқа шаклларига ўтказишда муҳим давр бўлди. Кенг кўламдаги тадбирлар туфайли тизимимизда мавжуд бўлган 598 корхона ва ташкилотнинг 456 таси мулкчиликнинг давлат секторига мансуб бўлмаган кўринишларида фаолият юритмоқда. Улар орасида 322 та очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятлари, 53 та жамоа мулкчилигига тааллуқли ташкилотлар, 6 та хусусий корхоналар бор. Давлат тасарруфидан чиқарилиб, мулкчиликнинг бошқа шаклларига ўтказилган корхона ва ташкилотлар жамоалари кучи билан 1995 йили ишлаб чиқарилган маҳсулот, бажарилган ишлар ва кўрсатилган хизматлар ҳажми 3 миллиард 800 миллион сўмлик бўлди. Бу давлат-ширкат қўмитаси бўйича ишлаб чиқарилган маҳсулот, бажарилган ишлар ва кўрсатилган хизматлар умумий ҳажмининг 78 фоизини ташкил этади. Демак иқтисодий ислоҳотларнинг миқёси тобора кенгайиб, унинг самараси янада яққол намоён бўлмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан 1995 йил 24 мартда қабул қилинган «Қишлоқ хўжалигига ишлаб чиқариш-техника хизмати кўрсатиш соҳасида шартномавий муносабатларни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарор тармоғимиз учун ғоят катта аҳамият касб этди. Бу ҳужжатда 1995-1999 йилларда район бўлинмаларимиз негизида машина трактор паркларини ташкил этиш, техника воситаларини марказлаштириш ва улардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ҳисобига харажатларни камайтириш, хўжаликлар, ширкатлар, фермерлар билан тузилган шартномаларга мувофиқ хизмат кўрсатиш ҳажмини ошириш сингари муҳим вазифалар зиммамизга юклатилган. Ушбу қарорда 1995 йили 13 туманда машина-трактор парки (МТП) ташкил этиш зарурлиги таъкидланганди. 15 туманда шундай корхоналар тузилиб, бу топшириқ зиёдаси билан адо этилди. Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 25 июлдаги қарорига мувофиқ Сирдарё вилоятида 8 та, Жиззах вилоятида 10 та, Қашқадарёда эса 7 та МТПлар ташкил этилди. Ҳозирги пайтда жами 40 та машина-трактор парки фаолият кўрсатмоқда. Бу янгиликнинг моҳияти шундаки, тумандаги хўжаликлардан ижарага олинган техника воситалари ягона қўлда бўлади. Уларни яхши сақлаш, техник қаровини вақтида бажариш, малакали таъмирлаш, самарали фойдаланиш имконияти вужудга келади. 1995 йили хўжаликлар, фермерлар билан тузилган шартномаларга кўра 620 миллион сўмлик иш бажарилди. Шу жумладан 131 минг гектар ер ҳайдалди, 92 минг гектар майдондаги бошоқли дон ва озуқабоп экинлар ўриб-йиғиб берилди, қарийб 60 минг гектар пахтазордаги ҳосил саранжомланди ва бошқа юмушлар адо этилди. Мингбулоқ, Чимбой, Янгибозор, Китоб, Боғдод, Когон туманларидаги машина-трактор парклари меҳнат жамоаларининг ишлари айниқса диққатга сазовор. 1996 йилда ҳам машина-трактор паркларини ташкил этиш давом эттирилмоқда. Бу борада ўтган йили тўпланган тажриба кенг ёйилиб, юзага келаётган муаммолар бартараф этиб борилаяпти.

Республикамизда чорвачиликни ривожлантириш, бу соҳага техникавий хизмат кўрсатишни кенгайтириш, фермерларга ҳар томонлама кўмаклашиш мақсадида «Ўзтехчорвасервис» бирлашмаси ташкил этилган. Ҳозирги пайтда мамлакатимизнинг деярли барча туманларида унинг бўлинмалари фаолият кўрсатмоқда. Уларнинг кучи билан 1995 йили 250 миллион сўмлик иш бажарилди. Техника хизмати кўрсатиш марказлари қошидаги 174 та ихтисослашган дўконлар орқали хўжаликларга ва фермерларга 70 миллион сўмлик эҳтиёт қисмлар, ускуналар, бинокорлик материаллари, 60 га яқин трактор, 70 та автомашина ҳамда бошқа зарур буюмлар сотилди. Бу соҳадаги ишлар Фарғона, Хоразм вилоятларидаги бўлинмаларда яхши йўлга қўйилганлигини таъкидлаган ҳолда, «Ўзтехчорвасервис»нинг Навоий, Жиззах, Бухоро вилоятларидаги ташкилотлари ҳали талабга жавоб бермаётганлигини айтишимиз зарур. Ана шу вилоятлардаги бўлинмаларда ҳам аҳволни яхшилаш, техникавий хизмат кўрсатиш ҳажмини, турларини кўпайтириш чоралари кўрилаяпти.

Мамлакатимизда ғалла мустақиллигини таъминлаш учун кейинги йилларда дон экиладиган майдонлар сезиларли даражада кенгайтирилди. Демак юртимизда ғаллачилик пахтачилик сингари энг асосий соҳалардан бири бўлиб қолди. Бу тармоғимиз олдига ҳам бир қатор муҳим вазифаларни қўйди. Дончилик учун талаб қилинадиган техника воситалари, биринчи навбатда ўрим-йиғим комбайнлари ана шундай долзарб масалалар сирасига киради. Уларни эҳтиёт қисмлар билан таъминлаш, ҳар йили мавсумга сифатли тайёрлаш, ўрим-йиғим даврида малакали техникавий хизмат кўрсатиш борасида кўпгина ишлар амалга оширилмоқда. 1995 йили тармоқ корхоналарида ғалла ва озуқа ўрим-йиғимида қўлланиладиган 2 мингдан зиёд комбайнлар, уларнинг қисм ҳамда агрегатлари тўла таъмирлашдан чиқарилди. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларидан ва бошқа давлатлардан 1995 йили турли маркаларга мансуб 2223 та дон комбайнлари сотиб олинди. АҚШнинг «Кейс» корпорацияси билан йўлга қўйилган ҳамкорлик ҳам яхши самара бераётир. Қўмитамизга қарашли машина синаш станциясида, унинг тажриба хўжалигида, республиканинг кўп ғалла етиштириладиган Қашқадарё, Жиззах вилоятларида «Кейс» комбайнлари ишлатиб кўрилиб, техник-иқтисодий кўрсаткичлари таҳлил қилинди. Тажрибалар бундай комбайнлардан мамлакатимиз шароитида фойдаланиш мумкинлигини кўрсатди. Шундан сўнг «Кейс» корпорацияси билан мамлакатимизга 300 та дон комбайнлари, 246 от кучи қувватли 150 та трактор, 150 та беш корпусли айланма плуглар, тупроқ юзасини юмшатиб кетадиган 10 та замонавий техника воситаларини етказиб бериш бўйича шартнома имзоланди. Мукаммал комбайнлардан фойдаланиш етарлича билим, малака талаб этади. Бу масалани ҳал этиш учун машинасинаш станцияси қошида ўқув-техника маркази очилди. Шу ерда мамлакатимизнинг турли вилоятларидан келган комбайнчилар, механиклар «Кейс» корпорацияси агрегатларини қандай бошқариш ва техникавий хизмат кўрсатишни ўрганмоқдалар. Ҳозиргача бу ерда 400 киши ўқиб, кўникма ва малака ҳосил қилди.

1996 йили мамлакатимизда шолини назарда тутмаганда 1 миллион 700 минг гектар майдондаги бошоқли донни ўриб-йиғиб олиш зарур. Ҳосилни ўз вақтида, нобудгарчиликларсиз саранжомлаб олиш учун 12100 та комбайн керак бўлади. Мавжуд техника воситаларидан мумкин қадар самарали фойдаланиш учун уларни ўрим-йиғим мавсумига сифатли тайёрлаш, эҳтиёт қисмларни ҳозирлаб қўйиш, техникавий хизмат кўрсатишни пухта ташкил этиш ҳақида ҳозирданоқ қайғуриш лозим. Андижон, Бухоро, Наманган ва Фарғона вилоятларида дон комбайнларини бу йилги мавсумга тайёрлаш бирмунча яхши кетаяпти. Лекин Қашқадарё вилоятида 1100 та, Самарқандда 590 та, Жиззахда 480 та, Сурхондарёда 372 та комбайн таъмирлашдан чиқарилмаганлиги шу жойлардаги бўлинмаларимизда иш суст бораётганлигидан далолат беради. Тўғри, эҳтиёт қисмларни тайёрловчи корхоналар билан иқтисодий алоқаларнинг издан чиққанлиги кўп қийинчиликлар туғдирмоқда. Вазиятдан чиқиш учун ташаббус кўрсатиш, тадбиркорликни ишга солиш талаб этилади. Масалан, Ғаллаорол тумани «Қишлоқхўжаликтаъминтузатиш» бўлинмаси пиёз, олма ва бошқа маҳсулотларни айирбошлаш ҳисобига дон комбайнлари учун энг зарур бўлган қисм-қайиш масаласини ўз вақтида ҳал қилди. Эҳтиёт қисмларнинг кўпчилигини тармоғимиз корхоналарида тайёрлаш йўлга қўйилганлиги ҳам қувончлидир. Ўтган йили 2500 турдаги 151 миллион сўмлик эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқарилди. Техника воситаларининг айрим қисмларини қайта тиклаш бўйича эса 154 миллион сўмлик иш бажарилди. Бу йил ана шу соҳалардаги ишларни янада кенгайтириш тадбирлари кўрилмоқда.

Баҳор эшик қоқмоқда. Ҳадемай далаларда экин-тикин ишлари қизиб кетади. Деҳқоннинг доимий кўмакдоши бўлган тармоғимиз ходимлари янги мавсумни енг шимарган ҳолда кутиб олаяптилар. Қудратли техника доимо шай турса, бободеҳқоннинг иши унумли, хирмони баракали бўлади.

ТАДБИРКОРНИНГ ХАЙРЛИ ТАДБИРЛАРИ

Президентимизнинг ғалла мустақиллигига эришиш тўғрисидаги даъватига Бувайда тумани деҳқонлари ҳам муносиб ҳисса қўшмоқдалар. Ҳозир улар суғориладиган майдонларнинг гектаридан 40 центнердан дон олиш учун курашмоқдалар. Ўтган йили 3664 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 36 центнердан ҳосил кўтарилган эди. Жорий йил учун жамоа хўжаликлари 4200 гектарга, фуқаролар 1640 гектарга кузги буғдой экдилар.

— Бу йил 25900 тонна дон етиштириш учун меҳнат қилинмоқда, — дейди туманнинг қишлоқ хўжалигига бошчилик қилаётган мутасадди раҳбарларидан бири Баҳодиржон Асқаров.— Барча майдонлардаги уруғлик тўлиқ униб чиқиб, ер бетини яшил майсалар қоплаган. Экинлар меъёрида маҳаллий ва минерал ўғитлар билан озиқлантирилди, қондириб суғорилди. Майсалар парвариши мутахассислар, хўжалик раҳбарларининг назоратида. Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 25 январдаги «1996 йилда бошоқли экинлар дони етиштириш ва харид қилиш ҳажмлари тўғрисида»ги қарори тармоқ меҳнатчиларини руҳлантириб юборди. Қарор барча жамоаларда муҳокама қилиниб, дон етиштириш ва харид қилиш шартномалари қайта тузилди. Хўжаликлар ихтиёрига қоладиган эллик фоиз маҳсулот, табиийки, деҳқонни бойитади, унинг шу соҳага бўлган манфаатдорлигини янада оширади.

Деҳқон етиштирган ғаллани ун қилиш учун уни кўтариб, бошқа жойга бориб юрмайди. Тадбиркор Абдумўмин Юсупов Навоий номли жамоа хўжалигининг Қирғизқўрғон қишлоғида катта қувватга эга бўлган хусусий тегирмон қурди. Корхона ҳар куни 30 тонна ғаллани ун қилиш қувватига эга. «Мўмин» деб номланган мазкур хусусий корхонанинг технологияси дон маҳсулотлари комбинатиникидан қолишмайди.

Тегирмонда 25 нафар ишчи меҳнат қилади, улар 3 маҳал бепул овқат, арзон нархда ун билан таъминланадилар. Халқнинг оғирини енгил қилишда тегирмончи Акрамжон Эрматов, Авазбек Абдулазизов фидойилик билан меҳнат қилишмоқда. Ўтган йили жамоа 615 тонна донни қайта ишлаб, юқори навли унни халққа етказиб берди. Дондан чиққан кепак чорвадорларга арзон баҳода сотилди. Йил 389 минг сўм соф фойда билан якунланди.

Яқинда Абдумўмин Юсупов яна бир хайрли ишга қўл урди. Туман деҳқон бозорида нон маҳсулотлари пишириб сотадиган янги цех ташкил этди. Бу ерда маҳсулот давлат баҳосидан анча арзон. Корхонанинг режалари кўп. Уларни амалга оширишда тумандаги мутасадди ташкилотлар раҳбарлари эътиборни кучайтирсалар нур устига аъло нур бўларди. Жамоанинг мақсади халқимизнинг нонга бўлган эҳтиёжини қондиришда муносиб ҳисса қўшиш.

Раҳим МЕЛИБОЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Миришкорга омад ёр

Нажмиддин УМАРОВ, Жиззах вилояти деҳқончилик- саноат ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси

Ҳаётимизни, мустақиллигимизни ўз донимиз — ширин нонимизсиз тасаввур қилиш қийин. Юртбошимиз ташаббуси билан мамлакатда ғалла мустақиллигига эришиш, аҳолининг ун ва нон маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини ўзимизда етиштирилган дон ҳисобига таъминлаш юзасидан амалга оширилаётган хайрли ишлар ўз самарасини бермоқда.

Жиззахликлар бултур ўзларининг ҳақиқий ғаллакор эканликларини амалда исботлашди. Давлат омборларига 243 минг тоннадан зиёд сара дон сотилди. Ялпи ғалла хирмони 350 минг тоннадан ошиб кетди. Ҳосилнинг асосий қисми суғориладиган майдонларда етиштирилди. Лалми ерлардан ўртача 16—18 центнердан дон йиғиштириб олинди.

Жорий йилда ғаллакорларимиз ўтган йилга нисбатан қарийб икки баравар кўп майдонга дон сочиб парваришлашмоқда. Барча майдонлардаги ғалла текис униб чиққан. Ҳозир гуркираб ўсаётган майсаларни ўғитлаш ишлари сифатли олиб борилмоқда. Бунда маҳаллий ўғитдан кўпроқ фойдаланилаяпти. Буғдой иссиқсевар, ўсиш даврида сувга талабчан экан. Вилоятимиз эса қуёш нурига бой. Тежабтергаса, сув ҳам етарли.

Лекин мўл ҳосил олиш учун бунинг ўзи кифоя эмас. Дон пишиб етилгач, нобуд бўлишига йўл қўймаслик зарур. Агар вақтида ўриб-янчиб олинмаса, бошоқлар сочилиб кетади. Бунинг оқибатида юзлаб тонна эл насибаси беҳуда исроф бўлади.

Дон сепилган майдонлар ғаллакорларга бўлиб берилган. Гектарларнинг эгаси бор. Ғаллаорол, Зарбдор, Зомин Зафаробод, Пахтакор, Жиззах туманлари хўжаликларида майсалар гуркираб ўсаяпти. Айниқса Ғаллаорол туманидаги «Ғаллаорол» агрофирмаси ,Зарбдор туманидаги Йўлдош Қурбонов номли, «Андижон», «Шарқ юлдузи», Зафаробод туманидаги «Уч қаҳрамон», Ҳамид Олимжон номли, Жиззах туманидаги «Ўзбекистон» каби жамоа хўжаликларида ғалла баравж ўсаяпти. Майсаларнинг пайҳон қилинишига йўл қўйилмаяпти.

Уруғлик ғалла сифатини яхшилаш мақсадида вилоят ҳокимлиги томонидан махсус фармойиш чиқарилган. Унда суғориладиган майдонларда ғалла етиштиришни кўпайтириш билан бирга серҳосил навлар уруғини керагича етказиб берадиган, ихтисослашган хўжаликлар сонини кўпайтириш шу куннинг энг долзарб вазифаси этиб белгиланган. Мазкур хўжаликларда буғдой ва арпанинг сара навлари етиштирилади.

Бултур 204 минг гектар майдонда буғдойнинг «Санзар-4», «Санзар-6», «Санзар-8», «Ёнбош» каби серҳосил навлари етиштирилган эди. Натижа ёмон бўлмади. Биргина «Ғаллаорол» агрофирмаси миришкорлари режадаги 12 минг 900 тонна ўрнига 18 минг тоннадан зиёд сара уруғлик дон янчиб олишди. Муҳими, озиқлантиришга катта эътибор берилди. Мен мутахассис сифатида бу жараённинг ҳосил сифатига нақадар катта таъсир кўрсатишини кўп кузатганман.

Деярли барча хўжаликларда ижарачи ғаллакор деҳқонлар сафи кенгайиб бормоқда. Улар шартнома асосида меҳнат қилишаётир. Бу усул яхши самара бераяпти. Уруғлик вақтида сепилиб, озиқлантирилади. Сувга қондирилади. Ғаллазорда бегона ўт бўлишига, экинзор пайҳон қилинишига йўл қўйилмайди. Пишиб етилган ҳосил узоғи билан ўн, ўн икки кунда ўриб-янчиб олиниши шарт.

Ғалла даромадли экин. Пахтага нисбатан кам харажат, кам ишлов талаб қилади. Харид нархи қарийб пахта билан тенг. Ҳосилдорлиги ҳам юқори. Бундан ташқари эртаги дон етиштирилган майдонларга такрорий экин экиш имконияти ҳам бор. Бу афзалликдан тўғри фойдаланган деҳқон асло кам бўлмайди.

«Ғалла мустақиллигига эришмасдан туриб, иқтисодий мустақиллик ҳақида гапириш ортиқча» деб таъкидлади юртбошимиз.

Бу йил суғориладиган ғаллазорлар бир неча барвар кенгайди. Миришкор ўзи етиштирган ҳосилнинг 50 фоизига эга бўлаяпти. Моддий рағбат иш ривожига муҳим омил бўлмоқда. Ғалла мустақиллиги йўлида олиму раҳбар, мутахассису деҳқон биргалашиб амалий ишлайдиган пайт келди. Вилоятда етиштирилаётган ғалла салмоғи бултургига нисбатан кўплиги, миришкор зиммасига катта масъулият юклайди. Айни паллада барча туманларда кўкламги экиш мавсумига тайёргарлик қизғин бормоқда. Устахоналарда техника соз таъмирланмоқда. Шу билан бирга мавжуд дон ўриш комбайнлари сифатли созланиб, иш чизиғига келтирилаяпти. Бултур давлатга пахта хом ашёси сотиш режаси бажарилмади. Бунинг асосий сабаблари ўрганиб чиқилди. Жорий йилда хатолар такрорланмаслиги учун барча чора-тадбирлар кўрилаяпти. Шулардан бири уруғлик чигит навини тўғри танлаш, иккинчиси чигитни эрта қадаб ернинг ўз намига ундириб олиш. Бунда ортиқча сув сарфланишига йўл қўйилмайди. Шу билан бирга кўкламнинг энг қимматли онлари қўлдан бой берилмайди. Вақтдан ютган миришкорга омад ёр. Барча агротехник тадбирлар ўз вақтида ўтказилса, ҳосилнинг эрта пишиб етилишига имкон яратилади. Сабоқлардан тўғри хулоса чиқариб олишган хўжалик раҳбарлари баҳорги экиш мавсумига зўр тайёргарлик кўришмоқда. Маҳаллий ўғит жамғарилмоқда. Барча турдаги техника воситалари ва экиш агрегатларининг деярли 95 фоизи таъмирланиб, ишга тайёр ҳолга келтирилди. Баъзи хўжаликлар ўз имкониятидан келиб чиқиб, янги техника сотиб олишмоқда.

Пахта — иқтисодимизнинг асосий пойдевори бўлса, ғалла — рўзғор баракаси. Ҳаётимиз фаровонлиги, дастурхонимиз тўкинлиги ҳар иккиси билан. Бугун пахта билан ғалланинг нима эканлигини, ундан келаётган даромад салмоғини ҳар бир миришкор яхши тушунади. Ғалла мустақиллигига эришиш вилоятимиз деҳқонларининг ҳам эзгу нияти. Иншоолло,зироатимизга Оллоҳ Таолонинг ўзи баракот бергай.

Банк тизимида ислоҳот қандай бормоқда?

Беминнат хизмат

Халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари каби банк тизимида ҳам иқтисодий ислоҳотлар изчил амалга оширилмоқда. Қисқа муддат ичида мижозларга хизмат кўрсатиш, тўловларнинг ўз манзилига етиб бориши, аҳолининг таклиф ва истакларини ўрганган ҳолда хизмат кўрсатиш турларини кўпайтиришда ижобий ўзгаришларга эришилаётганлиги фикримизнинг далилидир. Биз қуйида мамлакатимиз қишлоқ хўжалигида етакчи тармоқлардан бирига айланаётган ғаллачилик мажмуига тўлақонли хизмат кўрсатишга мўлжаллаб ташкил этилган республика ихтисослашган акционерлик-тижорат «Ғаллабанк» бошқаруви раиси Йўлдошбой Эргашевич ЭРГАШЕВдан соҳада амалга оширилаётган ишлар, муассаса, ташкил этилгандан кейин қилинган тадбирларнинг самараси, хуллас, иқтисодий ислоҳотларни қандай бораётганлиги тўғрисида сўзлаб беришни сўрадик.

— Мамлакатимиз қишлоқ хўжалигида ғаллачилик етакчи ўринни эгалламоқда. Бу табиий ва ҳаётий заруратдир. Чунки, нонсиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмайди. Шу боис ҳукуматимиз тармоққа алоҳида эътибор беряпти. Ғаллачиликка тўлақонли банк хизмати кўрсатиш мақсадида мазкур муассасанинг ташкил этилиши ҳам шундан далолат беради. Банк вужудга келгандан кейин амалга оширилган ишлар тўғрисида тўхталсангиз?

— Дарҳақиқат, ҳаётни нонсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Нон ҳаёт манбаи. Инсон туғилибдики, ушбу неъматни истеъмол қилиб келади. Шу боис республикамизда ғаллачиликка алоҳида эътибор берилаётганлиги аҳолига яратилаётган ғамхўрлик мевасидир. Президентимиз жорий йилда ғалла мустақиллигига эришиш вазифасини қўйди. Мамлакатимизда бу борада ниҳоятда катта ишлар амалга оширилмоқда. Айни пайтда республикадаги экин майдонининг 36 фоизида ғалла ўстирилаётганлиги ҳам фикримизнинг далилидир. Ўтган қисқа даврда дон етиштириш бирмунча кўпайди. Йилдан-йилга маҳсулот етиштириш сезиларли даражада ошиб бормоқда. Бу ўз-ўзидан донни етиштирувчи хўжаликлар, ҳосилни сақловчи омборлар, қайта ишлаш корхоналари раҳбарлари олдига катта вазифаларни қўйди. Табиийки, тармоққа комплекс молиявий хизмат кўрсатиш учун алоҳида банк зарур эди. Президентимиз қарори билан 1994 йил июнь ойида мазкур банк вужудга келди. Ерга уруғликни экишдан тортиб, уни йиғиштириб олиш, ҳосилни давлат омборларига топшириш ва тайёр нон ҳолида аҳоли дастурхонига етказиб беришгача бўлган жараёнларнинг ҳисоб-китоб ишлари мазкур муассаса вазифаси қилиб қўйилди. «Ўздонмаҳсулот» давлат корпорацияси, унинг вилоятлардаги корхоналари, республика ихтисослаштирилган акционерлик-тижорат «Пахтабанк»и,республика Ташқи иқтисодий алоқалар миллий банки, Молия вазирлиги банкнинг таъсисчилари этиб белгиланди. Дастлаб Низом маблағи 8 миллион сўмни ташкил қилган бўлса, ҳозир бу миқдор 50 миллион сўмга етди.

Ўтган бир ярим йил давомида бир талай ишлар амалга оширилди. Асосий мақсад ҳукуматимиз қарорида кўрсатилганидек мижозлар билан ишлашни яхшилашга, уларга кўрсатилаётган хизмат даражасини оширишга қаратилиб, ғаллачиликни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшиш мақсад қилиб қўйилди. Айни пайтда Қорақалпоғистон республикаси ва барча вилоятларда банкнинг филиаллари фаолият кўрсатмоқда. Шу билан бирга ғаллачиликка ихтисослашган 8 та туманда ҳам муассаса бўлимлари ишга туширилди. Келгусида яна 6 та ана шундай туман бўлимларини ташкил қилиш режалаштирилмоқда.

— Ҳосилдорликни ошириш, ғалла мустақиллигига эришиш борасида хўжаликлар ва қайта ишлаш корхоналарига банк хизмати кўрсатишни янада яхшилаш учун қандай чора-тадбирлар кўрилмоқда? Ўтган йилги йиғиштириб олинган ҳосил учун ҳақ тўлаш қай даражада ҳал қилинган?

— Ғалла мустақиллигини таъминлаш борасида бир қатор ишлар амалга оширилди. Мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланиб, хўжаликлар ва корхоналар ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китоб ишларини барқарорлаштириш мақсадида икки марта вексель чиқарилди. Уларнинг умумий қиймати 350 миллион сўмни ташкил қилади. Биринчи бор чиқарилган векселлар тизимимиздаги банклар томонидан тўлаб бўлинди.

Муассасамиз вужудга келишининг дастлабки ойлариданоқ 42 миллион сўмлик акция чиқарилган эди. У тезда мижозлар тарафидан сотиб олинди. Асосий акциядорлар «Ўздонмаҳсулот» давлат корпорацияси, Самарқанд дон маҳсулотлари корхонасининг биринчи комбинати, Оқтош дон маҳсулотлари корхонаси, Фарғона дон маҳсулотлари бош корхонаси, Андижон дон маҳсулотлари бош корхонаси, Навоий дон маҳсулотлари корхонаси, Қашқадарёдаги «Дунё» акционерлик жамияти, Шўрчи дон маҳсулотлари корхонаси, Нукус ун заводи ва нон комбинати, Тахиатош дон маҳсулотлари корхонаси ҳисобланади.

Шу кунгача хўжаликларнинг бултур етиштирган дони учун тўла ҳажмда ҳақ тўланди. Бу ўтган йили чиққан Вазирлар Маҳкамасининг қарорида кўрсатилган нархлар асосида амалга оширилди.

— Яқинда Вазирлар Маҳкамаси дон тўғрисида алоҳида қабул қилган қарорида маҳсулот етиштиришни янада кўпайтириш, тармоқда ишлаётган одамларнинг манфаатдорлигини ошириш мақсадида жорий йилда етиштириладиган ғалла учун олдиндан 40 фоиз ҳақ тўлаш кузда тутилган. Мазкур муҳим вазифани амалга ошириш учун қандай тартиб белгиланди?

— Боя юқорида таъкидлаганидек кейинги тармоққа алоҳида эътибор берилаяпти. Ушбу муҳим ҳужжатларнинг қабул қилиниши ҳам фикримизнинг далилидир. Бу қарорнинг маҳсулот етиштиришни кўпайтиришда, тармоқ ишчилари манфаатдорлигини оширишда аҳамияти ниҳоятда катта. Бир сўз билан айтганда, ғалла мустақиллигини таъминлашда ҳам асосий роль ўйнайди.

Мазкур қарор матбуотда эълон қилингандан кейин банкимиз бошқаруви Қорақалпоғистон республикаси, вилоят бўлимлари бошлиқлари иштирокида қарорнинг аҳамияти, уни ижро этиш тартиб-қоидалари тўғрисида йиғилиш ўтказди. Мажлисда бу муҳим ишни ижро этиш дастури тузилди.

Ҳозир шу асосда иш бошлаб юборилган. Бериладиган аванс ҳисобидан хўжаликларга уруғлик, бошқа маҳсулотлар, тўлов воситаси сифатида вексель ажратилаяпти. Кўрсатилаётган мазкур ишни маблағ ҳисобида оладиган бўлсак, у бир ярим миллиард сўмдан кўпроқдир. Шу билан бирга 1,1 миллиард сўмдан ортиқроқ маблағни ажратиш кузда тутилган. Ушбу тадбирларнинг ҳаммаси шу ой ичида тўлиқ амалга оширилади.

— Бозор иқтисодиёти шароитида банкнинг иқтисодиётни мустаҳкамлашда шериклар билан ўзаро алоқаларни яхшилашда муҳим ўринни эгаллаши шубҳасиз. Шу боис мижозларга хизмат кўрсатиш, тўловларнинг етиб бориши қарзлар бериш, борасида қандай ўзгаришлар бўляпти? Муассасанинг замонавий техника билан жиҳозланганлиги, чет эл банкларининг тажрибаларини ўрганиш қай даражада?

— Дарҳақиқат, банкларнинг мамлакат иқтисодиётини мустаҳкамлашда, шериклар ўртасида алоқаларни яхшилашдаги ўрни беқиёсдир. Бизда бу борада муайян ишлар амалга оширилган. Масалан, ишимизни янада такомиллаштириш, мижозларга замон талаблари даражасида хизмат кўрсатиш ҳисоб-китоб ишларини барқарорлаштириш мақсадида ҳар ойда ягона молия куни ўтказилмоқда. Бу тадбир айниқса, Сурхондарё, Наманган вилоятлари бўлимларида яхши йўлга қўйилган. Муассасамиз ташкил қилингандан кейин хизмат кўрсатиш даражаси ошиб мижозларга зарур шарт-шароитлар яратилди, дейишга асос бор. Илгари тўловларнинг манзилга етиб бориши ойлаб ҳам чўзилиши мумкин эди. Ҳозир бу вилоят миқёсида бир кунда, республика ичида эса уч кунда ўз эгаларига етиб боради. Иш электрон тизим асосида амалга оширилади.

Мазкур жараённи янада такомиллаштириш, хизмат кўрсатишни жаҳон талаблари даражасида ташкил этиш мақсадида локаль тизимига ўтиш устида иш олиб борилмоқда. Жорий йилнинг учинчи чорагидан бошлаб шу тартибда иш юритиш мўлжалланмоқда.

Ғалла мустақиллигига эришиш борасида ҳам жамоамиз ўзининг ҳиссасини қўшаётганлигидан хурсандмиз. Ўтган йили мижозларга 4,6 миллиард сўм миқдорида кредит берилди. Унинг 90,1 фоизи «Ўздонмаҳсулот» давлат корпорацияси тизимига тўғри келади. Кредитларни ўртача миқдори 77 фоизни ташкил қилди. Айни пайтда республикада бу кўрсаткич 84 фоизни ташкил қилади.

Мазкур юмушларни замонавий техникасиз амалга ошириб бўлмайди. Шу боис ўтган йилнинг ўзидаёқ бу ишга 21,7 миллион сўм маблағ ажратилди. Келгусида ҳам компьютерларни, зарур техникани янгилаб бориш эътиборимиздан четда бўлмайди.

Шу ерда Вазирлар Маҳкамасининг акционерлик-тижорат банкларини барча турдаги солиқлардан озод қилиш тўғрисидаги қарорини алоҳида таъкидлаб ўтиш зарур деб ҳисоблайман. Бу ҳукуматнинг бизга қилаётган ғамхўрлигидир. Биз шунга жавобан маблағларни тармоқни ривожлантиришга, хизмат кўрсатиш даражасини оширишга йўналтирмоқдамиз. Ишимизда муаммолар ҳам учраб турибди. Улардан бири малакали кадрларнинг етишмаслигидир. Кейинги пайтда кўпгина банклар очилиши муносабати билан уларга эҳтиёж кўпаймоқда. Ҳозир жамоада ишлаётган ходимларнинг 50 фоиздан ортиғи 30 ёшгача бўлган ёшлардир. Шу боис уларнинг малакасини ошириб бориш — шу куннинг муҳим вазифаларидан бирига айланган. Биз мазкур ишни ўз кучимиз билан ечишга ҳаракат қилаяпмиз. Ҳозир 76 киши ишдан ажралмаган ҳолда олий ва ўрта махсус ўкув юртларида таълим олмоқда. Ўтган йили 4 киши Тошкент иқтисодиёт университетида, 120 киши минтақалараро банк ўкув марказида ўз малакасини оширди.

Хуллас, ғалла мустақилигига баҳоли қудрат ҳисса қўшиб келаяпмиз. Мақсадимиз тармоқдаги барча мижозларга намунали хизмат кўрсатишдир. Банк, кредит тизимларини такомиллаштириш, уларни жаҳон талаблари даражасига кўтариш, тўловларни тартибга солиш борасидаги ислоҳотлар бугунги босқичда муҳим ўринни эгаллаши учун мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланамиз.

Суҳбатни «Қишлоқ ҳаёти» махсус мухбири Ҳ.КАРИМОВ ёзиб олди.

Зангиота туманидаги «Қуйлиқ» агрофирмасида ташкил этилган иссиқхона пойтахтимиз аҳолисини ёз ноз-неъматлари билан таъминлашда ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келяпти. Помидор, бодринг ва кўкат каби сархил маҳсулотлар одамларга манзур бўлмоқда. Жамоанинг асосий мақсади қишда ҳам аҳоли эҳтиёжини,сара сабзавотларга бўлган талабини қондиришга қаратилган. Шу кунларда иссиқхона ходимлари яқинлашиб келаётган кўклам учун помидор кўчатлари тайёрлаш ишларини қизитиб юборган.

Суратда: иссиқхона ишчиси Саидкарим Бурҳонов помидор ниҳолларини ўтқазиш учун тайёргарлик кўрмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Фан ва деҳқончилик ҳамкор

Мамлакатимизда ғалла мустақиллигини таъминлаш мақсадида кейинги йилларда дон экиладиган майдонлар суғориладиган ерлар ҳисобига кенгайтириб борилмоқда. 1996 йилда суғориладиган ерлар умумий майдонининг 42 фоизида дон етиштирилади. Республикамиз деҳқончилигида кейинги уч-тўрт йилда юзага келган бу ўзгаришлар кўпгина масалаларни қайта кўриб чиқишни, илмий тадқиқотлар олиб боришни, тавсиялар тайёрлашни, экинларни жойлаштириш ва парваришлаш жараёнларига бирмунча тузатишлар киритишни тақозо этмоқда. Зеро, дон етиштиришни кўпайтириш билан бир пайтда пахта, сабзавот, мева-узум, картошка, чорва озуқаси ва бошқа маҳсулотларни ҳам талаб-эҳтиёж даражасида бўлишига эришмоғимиз керак. Бунинг учун бир қатор амалий тадбирлар кўрилаяпти. Хусусан, август-сентябрь ойларида ғўза пуштасига ва унинг ён бағрига дон сепиб, пахта йиғиб-териб олингандан сўнг кузги-қишки совуқ тушгунга қадар ғаллани парваришлаб, бир текис майса бўлишига эришиш ҳамда пировард натижада яхши ҳосил олиш мумкин эканлиги икки-уч йиллик тажрибада ҳаёт синовидан ўтди. Бу янгилик ҳозирги пайтда юз минглаб гектар майдонларда қўлланилмоқда.

Маълумки, республикамизда асосан кузги бошоқли дон экинлари етиштирилади. Ҳосил турли минтақаларни назарда тутганда май-июнь ойларида пишиб етилади ва қисқа муддатларда йиғиб-териб олишни талаб қилади. Демак, арпа ва буғдой етиштирилган майдонлар июнь ойининг ўрталарида ва шимолий минтақаларда эса узоғи билан июлнинг бошларида бўшайди. Бу ерларда такрорий экинларни парваришлаш имконияти вужудга келади. Ҳамма гап ана шу қулай шарт-шароитдан иқтисодий жиҳатларни ҳисобга олган ҳолда оқилона фойдаланишда. Бунинг учун илмий-тадқиқотлар олиб бориш, тажрибалар ўтказиш, натижаларни солиштириш ва тавсиялар ишлаб чиқиш талаб этиларди. Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги фанлар академияси Раёсати томонидан қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш институтига, бошқа илмий муассасаларга юқоридаги масала бўйича тадқиқот ва тажрибалар олиб бориш, тавсиялар тайёрлаш юзасидан топшириқлар берилганди. Академия Раёсатининг куни кеча бўлиб ўтган навбатдаги кенгашида бошқа кўпгина долзарб масалалар қаторида ана шу тадқиқотларнинг натижалари муҳокама қилинди. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий-тадқиқот институти директори, Қишлоқ хўжалик фанлари академияси академиги А. Ҳожиев ўзи раҳбарлик қилаётган ташкилотда такрорий экинлар учун ер тайёрлаш, ишлов беришда қандай техника воситаларидан фойдаланиш бўйича олиб борилган тажрибалар, улардан чиқарилган дастлабки хулосалар ҳақида атрофлича сўзлаб берди. Институтда арпадан, буғдойдан, бошқа эртаги экинлардан бўшаган майдонларни қисқа муддатда такрорий экинлар экишга тайёрлашнинг ўндан зиёд усуллари, тажриба қилиб кўрилган. Ер қандай экиндан бўшаганлигига ва такрорий зироат нима эканлигини назарда тутган ҳолда агротехник ва иқтисодий жиҳатдан энг мақбул усуллардан фойдаланиш тавсия этилади. Масалан, бошоқли дон экинларидан бўшаган майдонларга озуқабоп экинларни экиш учун ерни ағдариб ҳайдамасдан замин юзасини ОПУ-2,2 универсал мосламада 12-16 сантиметр чуқурликда юмшатиш билан кифояланиш мумкин. Бунда биринчидан вақтдан ютилади. Иккинчидан ердаги такрорий экин учун ғоят зарур бўлган намлик сақлаб қолинади. Учинчидан экин майдонларида йирик кесаклар ҳосил бўлишига йўл қўйилмайди. Демак, сезиларли миқдордаги маблағ тежалади.

Ғўза пуштасига, унинг ён бағрига экилган ғалла ўриб-йиғиб олингандан кейин бўшаган майдонларга такрорий экинлар экиш масаласига ҳам худди шундай ижодий ёндашув талаб қилинади. Бунда экин майдонларининг барчасини ҳайдашга ёки ёппасига юмшатишга эҳтиёж сезилмайди. Фақат пушталарнинг устини юмшатиб, бир йўла маккажўхорини дон ёки силос учун экиб кетиш мақсадга мувофиқдир. Бунинг учун Т-28х4 ёки МТЗ-80Х чопиқ тракторларига осиладиган КХУ-4 культиваторларининг олдинги қисмидан ҳамда хўжаликда мавжуд бўлган сеялкаларнинг бирортасидан фойдаланилади. Бунда ишчи органларининг юмшатиш чуқурлиги 6 сантиметрдан кам бўлмаслиги керак. Шу жараёнда ерни юмшатиш ва уруғликни ерга қадаш бир йўла бажарилади. Яъни КХУ-4 культиваторининг олдинги қисмидаги мосламалар билан ер юмшатилади ва тракторнинг орқа қисмига тиркалган сеялкалар билан уруғ ерга қадалади. Шундай мақбул технология туфайли такрорий экинларни экиш муддати 4-5 кунга, ёнилғи сарфи эса 6-7 баравар қисқаради.

Бу долзарб масала муҳокамасида Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги Фанлар академияси академиклари ва мухбир аъзолари — С. Усмонов, Р. Ҳусанов, М. Мирзаев, Ш. Акмалхонов, Ш. Иброҳимов, А. Цамутали ва бошқалар фаол иштирок этдилар. Қизғин мунозара пайтида қимматли таклиф ва мулоҳазалар билдирилди. Масалан, бошоқли дон экинларидан бўшаган майдонларни такрорий экинларга тайёрлашнинг табақалаштирилган усулларидан фойдаланишнинг деҳқонлар учун содда, аниқ-равшан тавсияларини ишлаб чиқиш ва хўжаликларга, фермерларга қўлланма сифатида етказиб бериш зарур деган таклиф айтилди. Бу тавсияномада қандай такрорий экин учун қайси техника воситаси билан ҳайдалиши ёки юмшатилиши зарурлиги, замин қанча сантиметр чуқурликда ҳайдалиши ёхуд юмшатилиши кераклиги аниқ кўрсатилиши лозимлиги таъкидлаб ўтилди.

Фанлар академияси Раёсати Кенгашининг йиғилишида «Дунё пахта генефондидан селекцияда фойдаланиш» мавзуидаги илмий маъруза ҳам атрофлича муҳокама қилиниб, мамлакатимизда ғўза селекциясини ривожлантириш билан боғлиқ долзарб масалалар ўртага ташланди. Кун тартибидаги бошқа масалалар ҳам шундай ишчанлик руҳида муҳокама қилиниб, уларнинг ечимини топиш юзасидан амалий тадбирлар белгиланди.

С. САЙДАЛИЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

• Бир туман янгиликлари

МАЙСАЛАР МАВЖИ

Наманган туманидаги «Ғайрат» жамоа хўжалигида пахтачилик билан бир қаторда бошоқли дон экинларига, катта эътибор берилмоқда. Ғалла экиладиган майдонлар йил сайин кенгайиб бормоқда. Ўтган йили 355 гектар майдонга бошоқли ғалла сепилди. Экинлар агротехника қоидалари асосида парвариш қилинди. Вақтида ўғитланди, оби-тобида суғорилди. Натижада барча майдонларда кўзланганидан юқори ҳосил етиштирилди. Ҳосилни йиғиштириб олиб сарҳисоб қилинганда, қувончли натижаларга эришилганлиги маълум бўлди. Ҳар гектар ердан режада белгиланган 49 центнер ўрнига 51 центнердан сара дон ҳосили йиғиб олинди. Давлатта режадаги 1740 тонна ўрнига 1810 тонна дон етказиб берилди.

Тажрибали ғаллакорлар раҳбарлик қилаётган Каримжон Абдураҳмонов, Олимжон Жўраев, Иномжон Асқаров, Акбарали Қўчқоров каби оилавий пудратчилар ҳар гектар майдонда ўртача 54-58 центнердан ошириб ғалла ҳосили йиғиб олишга муваффақ бўлдилар.

Хўжаликда ўтган йилги ютуқлар янада мустаҳкамланмоқда. Кузда 526 гектар майдонга ғалла экилди. Бу йилдан бошлаб хўжалик ғаллакорлари уруғлик ғалла етиштирадилар. Шу мақсадда Ғаллаоролдаги уруғлик дон етиштирувчи илмий текшириш институти билан ҳамкорликда буғдой ва арпанинг истиқболли, серҳосил, эртапишар «Санзар-4», «Санзар-8», «Ойкор», «Бойчечак» навлари экилди.

Ғаллакорларнинг мақсади бу йил давлатга 2577 тоннадан ортиқ сара уруғлик учун буғдой ва арпа етказиб беришдир. Ана шу эзгу ниятни дилларига жо қилган хужалик ғаллакорлари туманда биринчилардан бўлиб ғалла майсаларига ўғит беришни туғалладилар.

Иномбой Асқаров, Каримбой Абдураҳмонов, Акбарали Қўчқоров сингари оилавий пудратчилар даласида айниқса экинлар гуркираб ривожланмоқда. Уларнинг мақсади гектаридан 55-60 центнердан уруғлик дон етиштиришдир.

МЕҲР АРДОҒИДА

Ғирвон қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудида истиқомат қиладиган аҳолига ҳозирги кунда 11 та савдо дўкони, 4 та сартарошхона, 2 та кийим тикиш устахонаси, 5 та дурадгорлик цехи, 5 та автомашиналарга техник хизмат кўрсатиш устахонаси, 7 та қассобхона, 2 та камера ямаш устахонаси, 4 та оёқ кийимларини ямаш устахонаси хизмат кўрсатмоқда.

Аҳоли саломатлигини муҳофаза қилиш мақсадида битта ҳакимлик амбулаторияси, 4 та тиббий хизмат кўрсатиш шоҳобчалари ишлаб турибди. Бу ерда 1705 хўжаликка уй-жой қуриш учун ер берилди. Ғирвон булоғидан янги қурилган уйларга 1,5 километр узунликда қувурлар ётқизилиб, тоза ичимлик суви олиб келинди. Кўчаларга шағал ётқизилиб, равонлаштирилди. 3 километр масофага электр симлари тортилиб, хонадонлар электр нури билан чароғон қилинди. Яндама, Зиёлилар, Афғон кўчаларидаги хонадонларга табиий газ туширилди.

Қишлоқ фуқаролар йиғини жамоаси кам даромадли оилаларни ижтимоий ҳимоя қилишга катта эътибор бермоқда. Ўрта Ғирвон маҳалласида яшовчи Турсунхон Азизова, Тўрабой Мамажонов, Қуйи Ғирвон маҳалласида яшовчи Ҳадичахон Муродовалар хонадонига табиий газ тушириб берилди. «Ижодкор» агрофирмаси, «Самарқанд» жамоа хўжалиги ҳамда маҳаллий хайрия жамғармаси билан ҳамкорликда 1168 нафар кам даромадли оилаларга 1 миллион 206 минг 890 сўм моддий ёрдам берилди.

ОҚ ЧАШМА СОҲИБАЛАРИ

Зарифахон Ёқубова мана 15 йиллдирки, «Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг «Машъал» чорвачилик ҳиссадорлик жамиятида сигир соғувчи бўлиб ишлайди. У ўзига бириктирилган 20 бош соғин сигирни зооветеринария қоидалари асосида парваришлаб, улардан мўл сут соғиб олишга эришмоқда. У ўтган йили сигирларнинг ҳар бошидан 2800 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олган эди. Шу кунларда ҳам ҳар бош сигирдан 7-8 килограммдан ошириб маҳсулот олишга эришяпти.

Замира Деҳқонова, Зуҳрахон Сотволдиева сингари соғувчилар ҳам Зарифахонга тенглашиш учун астойдил меҳнат қилишяпти.

А. ХОЛМИРЗАЕВ.

ИСЛОҲОТНИНГ ИККИНЧИ БОСҚИЧИ ҚАНДАЙ КЕЧАЯПТИ?

АГРОФИРМА АФЗАЛЛИГИ

«Ўзмевасабзавотузумсаноат» республика уюшмаси таркибига кирувчи корхона ва хўжаликлар ичида узумчилик ва арақ-вино ичимликлари ишлаб чиқариш билан машғул бўлган меҳнат жамоалари ўтган йили дуруст ўсишга эришдилар.

Бунга қандай муваффақ бўлинди?

Уюшма виночилик саноати бошқармаси бошлиғи О. АБДУЛЛАЕВдан мухбиримиз ана шу ҳақда гапириб беришни илтимос қилди.

— Очиқ эътироф қилиш жоиз: ўнгланиш ва юксалиш жараёни осон кечгани йўқ. Айниқса, ўтган йилнинг бошида четдан келтирилган нархи арзонроқ, лекин сифати номаълум ичимликлар пештахталаримизни эгаллаб олганлиги ва турли харажатлар ошганлиги боис бизнинг маҳсулотимиз нархи хийла кўтарилганлиги учун корхоналаримизда мураккаб вазият юзага келди. Ишлаб чиқарилган маҳсулотларимизнинг анча қисми харидорини тополмасдан омборларда тиқилиб қолди. Бу ўз навбатида ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражаси пасайишига, молиявий аҳвол кескинлашувига сабаб бўлди. Хайриятки, ҳукуматимиз вақтида тегишли ёрдам кўрсатди: акциз солиғи миқдори хўжалик юритиш учун мақбул даражага туширилди, хориждан спиртли ичимликлар олиб келиш тартибга солинди, шунингдек бошқа тадбирлар кўрилди.

Натижада хушкайфият бағишловчи ичимликлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналаримиз қад ростлаб, йил бошидаги қийинчиликларни муваффақиятли бартараф этишди. 1994 йилга нисбатан сезиларли ўсишга эришилди, хусусан халқ истеъмоли моллари режаси 106 фоизга уддаланди. акциз солиғи, даромад солиғи тўла-тўкис бажарилди. Хуллас, ҳукуматимизнинг вақтида кўрсатган мадади давлат хазинасини бойитиш билан бирга корхона ва хўжаликларимиз иқтисодий жиҳатдан оёққа туриб, янги мавсумда янада унумлироқ фаолият кўрсатишга шароит туғдирди. Айниқса «Тошкентвино», Ғазалкент шароб озиқ-овқат комбинати, Наманган, Қўқон, Денов, Шаҳрисабз, Бухоро ва Урганч вино заводлари, шунингдек «Шампанвино» заводи юзага келган имкониятдан унумли фойдаланиб, йилни ёруғ юз билан якунлашди.

1995 йилда корхона ва хўжаликларимиз маҳсулот ҳажмини кўпайтирибгина қолмасдан ичимликларнинг янгидан-янги навларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйишди. Идишларнинг ихчамлиги, ташқи қиёфаси, ёрлиқларга алоҳида эътибор берилди. Қувасойдаги шиша заводида андозага мос идишлар ишлаб чиқаришга киришилганлиги бу борадаги кўплаб муаммоларни бемалол ҳал этишга имконият яратди. Кўриниши билан харидорни жалб этишга қодир турли ёрлиқларни буюртма асосида тайёрлаб берган «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни бу ишга ўз ҳиссасини қўшмоқда.

Ўз қадр-қимматини билалиган, аҳолиси саломатлигини муҳофаза этадиган ҳар бир мустақил давлатда бўлганидек, биз ҳам ўтган йили узумга, вино хом ашёсига ва бошқа маҳсулотларга янги стандартларни қабул қилдик. Илгари собиқ Иттифоқнинг бутун ҳудудида ягона стандарт белгиланиб, аксарият ҳолда маҳаллий шарт-шароитлар инобатга олинмаган бўлса, эндиликда ўзимизга мос ўлчовлар ишлаб ч[…] қилди. Маҳсулотни ишлаб ч[…] қаришга оид йўриқнома[…] ҳам янгитдан кўриб чиқи[…] ва тасдиқланди.

Бу тадбирлар маҳсул[…] лаб чиқаришни бош[…] назорат қилиш, унин[…] тини жаҳон андозала[…] жасига етказишга қа[…] дир. Белгиланган та[…] даларга оғишмай а[…] са, эртами-кеч му[…] шилиши турган г[…] корхоналаримиз […] қарилаётган олий на[…] […]як маҳсулоти хори[…] […]ридан тоифадаги ичимл[…] қолишмайди.

Шуни айтиш […]кки, жаҳон андозалари […]касига кўтарилиш ўз-ўзи[…] бўлмайди. Бунинг учун […]шё базасини мустаҳкам[…] мавжуд асбоб-ускуна[…] янгилаш, хориждан […]навий технологиял[…] келтириш жоиз. Шу […]ада ҳозир кўплаб чет э[…] шерикларимиз билан ҳа[…]ликни кучайтирмоқдам[…] хусусан, Италия, Испан[…] Россиянинг фирмалар[…]лан қўшма корхоналар[…]лди ҳамда фаолият кўрс[…]қда. Германия ва Фр[…] фирмалари билан ви[…]оқ қуйиш, коньяк ст[…] ишлаб чиқарувчи ускун[…]ар сотиб олиш юзасидан шартномалар имзоланди. […]йўналишдаги саъй-ҳаракатни сусайтирмаган ҳолда […]мизнинг ички имкониятларимизни оқилона ишга со[…]иш хусусида жиддий ўйлаб кўриш керак.

Агар хўжалик юритишнинг энг мақбул шаклларини танлаб, амалиётга жорий этилса, корхона ва хўжаликларнинг иқтисодий аҳволи, маҳсулот сифати тубдан яхшиланишига эришиш осонлашади.

Шуни инобатга олиб Президентимиз 1994 йил октябрда «Ўзмевасабзавотузумсаноат» тизимига қарашли деҳқончилик-саноат фирмалари — агрофирмалар ташкил этиш тўғрисида махсус фармон чиқарган эди.

Масала моҳияти тўғри англаниб, оқилона иш тутилган жойларда узумчилик ва виночиликка йўналтирилган агрофирмага бирлашган хўжаликлар ҳам, корхоналар ҳам дурустгина наф кўриб, молиявий-иқтисодий жиҳатдан тез қад ростламоқда. «Наманганвино», «Шоҳруд», «Сирдарё» ва бошқа айрим агрофирмалар бунга яққол мисолдир.

Деҳқончилик-саноат фирмаларини ташкил этиш масаласига жўн ёндошилган жойларда кутилган мақсадга эришиб бўлмайди. Масалан, Паркент, Булунғур, Олтинсой, Янгиқўрғон, Хўжаобод ва шунга ўхшаш туманларда бир қанча хўжаликлар, корхоналар кўптармоқ агрофирмага айлантирилганки, турли йўналишдаги бу хўжалик ҳамда корхоналарнинг пировард-натижани кўзлаб яқдиллик билан фаолият юргизиши ғоят қийиндир.

Шу ерда деҳқончилик-саноат фирмаларини тузишдан мақсад нима? — деган савол устида ўйлаб кўрайлик. Муддао — хом ашё етказиб берувчи хўжалик ва уни қайта ишловчи корхона ўртасидаги ҳар хил келишмовчиликларга барҳам бериб, уларнинг фаолиятини ягона мақсад — харидоргир маҳсулот ишлаб чиқарилишдан манфаатдорлигини оширишга йўналтиришдан иборатдир. Агар шунга эришилса, хўжалик хом ашё учун фалон нархда пул тўлайсан деб оёқ тираб олишига ҳожат қолмайди. Чунки хом ашё тайёр маҳсулотга айлантирилиб сотилганидан сўнг олиналиган даромаддан ўз улушига эга бўлади.

Бундай манфаатдорлик хўжаликни хом ашё турига ва сифатига ҳам алоҳида эътибор билан қарашга ундайди, негаки, сифатсиз хом ашёдан харидоргир ва дунё бозорига мос келадиган маҳсулот олиб бўлмайди. Бинобарин, қўшимча даромаддан ҳам умидни узишга тўғри келади.

Агар хом ашё етказиб берадиган хўжалик ва уни қайта ишловчи корхона ўзаро манфаатдорлик асосида бирлашадиган бўлса, йил давомида маҳсулот сотиб, кераклича маблағга эга бўлинади. Ҳолбуки, якка ҳолда хўжалик бундай имкониятдан маҳрумдир. Лекин корхона ва хўжалик агрофирмага бирлашишда мақбул меъёрга риоя қилиш талаб этилади. Чунки битта корхонага турли йўналишдаги бир неча хўжалик бириктириб қўйиладиган бўлса, иқтисодий самара ўрнига ортиқча ташвишлар юзага келади, холос.

Дарвоқе, трактор қанча бақувват бўлмасин ўнта прицепни шатакка олиб юриши амри маҳол бўлганидек, корхона қанчалик иқтисодий жиҳатдан забардаст бўлмасин, бир неча хўжаликни боқиши, тебратиши қийиндир. Шунинг учун ҳам Президентимизнинг деҳқончилик-саноат фирмалари ташкил этиш тўғрисидаги фармонида бу ишни ихчам тарзда — у ёки бу соҳага ихтисослашган хўжаликлар ва корхоналарнинг ўзаро манфаатдорлик асосида ихтиёрий бирлашиши шаклида амалга ошириш кўрсатилган эди.

Шундай экан, давр тақозосига айланган бу тадбирни хўжакўрсинга эмас, балки рисоладагидек, масала моҳиятини тўла англаган ҳолда амалиётга жорий этмоқ жоиз. Аслида хўжалик юритишнинг бундай усулини мутлақо янгилик деб бўлмайди. Илгари ҳам узумни қайта ишловчи корхоналарнинг талаб-эҳтиёжларидан келиб чиқиб кўплаб ихтисослашган хўжаликлар тузилган эди. Лекин қайта қуриш баҳонасида улар ўз йўналишини ўзгартириб юборди.

Натижада винобоп ажойиб узум навлари кескин камайди.

Улардан ясаладиган ғоят таъми тансиқ хушкайфият бағишловчи ичимликларни ишлаб чиқариш қисқариб кетди. Энди буларнинг ҳаммасини кунт-хафсала билан қайта тиклашга тўғри келаяпти. Шу йўл орқали биз жаҳон бозорида ўз ўрнимизни топиш, ўз мавқеимизни мустаҳкамлаш чораларини кўраяпмиз. Ўйлаймизки, 1996 йил бу йўлда салмоқли қадамлардан бири бўлади.

Суҳбатдош Ш.АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Сув келтирган азиз

Жонзот борки, сув билан тирик. Унинг билан обод ҳар қандай диёр. Мухбиримиз Хоразм вилоят сув иншоотлари қурилиши тресги бошлиғи, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати Йўлдош ХУДОЙБЕРГАНОВ ҳузурида бўлиб, унинг фикр-мулоҳазаларини қоғозга туширди.

— Хоразм экинзорлари Шовот, Ғозовот, Шоҳобод, Кўктерак, Қиличниёзбой, Ярмиш, Бўзёп, Машинёрган, Қуловот, Тўғайёп, Байрамсоқа ва бошқа турли-туман каналлар орқали суғорилади. Уларни қазиб, тозалаб туриш эса трестимиз қурувчилари зиммасида. Жамоамиз фаолияти кенг қамровли. Фақат канал ва ариқлар қазиш билангина чегараланмай, балки муҳташам кошоналар, турар жойлар ва мактаблар, кўприклар қуриш, шунингдек, ерлар ўзлаштириш, уларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, капитал текислаш билан ҳам шуғулланаяпмиз. Биргина Тошсоқа каналининг узунлиги 34 километрдан ортиқ. Полвонёпдан секундига 60 куб метр сув оқиб ўтади. Вилоятда эса бундай каналлар оз эмас. Қолаверса, ўтказиладиган қазув ишлари ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилайди, олинажак ҳосил миқдорининг ортувига хизмат қилади.

Дунёда уйсизларни уйли, ишсизларни ишли қилишдан каттароқ савоб борми? Шовот канали соҳилига ярашиб тушган ана у осмонўпар иморатларни ҳам қурувчиларимиз қуришган. Айни чоғда минглаб урганчликлар уларда истиқомат қилишяпти. Ҳаётимнинг энг жушқин онларини Хоразмни сув билан таъминлашга ва ободонлаштиришга бағишлаганимдан беҳад шодман. Янги ерлар ўзлаштириш ҳам савобли иш. 1992 — 93 йилларда очилган ерлардан мўл шоли олиняпти. Қисқа фурсатда Қорақумнинг Хива яқинидаги қум барханлари орасида «Қорақум» хўжалиги, Қўшкўпирдаги «Қўшкўпир», Урганчдаги «Беговот», Боғотдаги «Боғот» ва Янгиариқдаги «Янгиариқ» жамоа хўжаликлари ташкил топди. Жамоамиз меҳнаткашлари вилоятдаги бир неча каналларни бунёд этишда, ерости сувларини меъёрлаштиришда жонбозлик кўрсатишяпти. Фақат шулар эмас, Шовот туманидаги йилига 20 миллион дона пишиқ ғишт ва кислород ишлаб чиқарадиган, мармар ва шифер заводларининг ишга туширилиши ҳам юзимизни ёруғ қилди. Ўтган йили 800 гектар қўриқ ер ўзлаштирилди.

Муҳтарам Президентимизнинг ҳаётбахш фармонлари тадбиркорликка кенг йўл очяпти. Хусусий, қўшма ва кичик корхоналар, фермерлар эл-юрт хизматида. Уларни ишнинг кўзини биладиган тадбиркорлар бошқаришмоқда.

Ўтган йили Қўшкўпир, Чолиш, Хива кўчма механизациялашган жамланмаларида иш яхши йўлга қўйилган бўлса, Хонқа, Гурлан жамланмаларида судралишлар рўй берди. Йил якунидан ҳар ким ўзига тегишли хулоса чиқариб олди. Ҳозир жамоа ёрдамчи хўжалигида чорвачилик, қуёнчилик, баликчилик, асаларичилик ривожлантириляпти. Шунингдек, гиламчилик ва тўқувчилик цехлари ишлаб турибди. Қўшкўпир туманидаги кўчма механизациялашган жамланма ихтиёрида 270 гектар ер бор. У уч фермерга бўлиб берилган. Улар пахта, шоли, мош, супурги ва сабзавот экинларидан мўл ҳосил олишяпти.

Олинажак ҳосил чўғи ҳам обиҳаётга боғлиқ. Оламни чиройга буркаб, одамни фароғатга элтар неъмат ҳам сув. Ҳар баҳорда Хоразм далалари қониб сув ичмаса, у ерлардан мўл ҳосил олиш қийин. Шу боис айни чоғда барча каналларимизда таъмирлаш ўтказиляпти. Жайҳун дамбалари ҳам янги лойиҳа асосида бетонлаштирилмоқда. Айниқса, узунлиги 19 километрли Дарёлиқ ва 212 километр келадиган Озерний коллекторларида иш қизғин. Янги ерлар ўзлаштириш давом этмоқда. Қисқаси, вилоятнинг ҳар бир ҳудудида қурувчиларимиз жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар. Экскаватор заводининг бош корпуси, Қорамовисоқа каналининг бош иншооти қурилишлари ниҳоясига етказилаётир. Жамоамизда омилкор мутахассислар кўп. Уларга Исмоил Қурбонов, Жуманиёз Самандаров, Собир Исмоилов, Сотимбой Одлоберганов, Турғунбой Жулдузбоев ва Исмоил Давлатовларни мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Мустақиллик юртдошимизни ер-сувлик, мулклик қилди. Ўз мулкига эга бўлган инсонда изланиш ва ташаббускорлик ортади. Бу эса жамоанинг ҳар бир аъзосини омилкорлик билан меҳнат қилишга ундайди.

Давлатмурод САЪДУЛЛАЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Бўстонлиқ туманидаги «Бўстонлиқ» жамоа хўжалигида чорва қишловини кўнгилдагидек ўтказишга барча шарт-шароит яратилган. Бу борада чорвадор мутахассислар, зоотехниклар айниқса, масъулиятни ҳис этиб, қишловнинг беталофат ўтиши учун ўз тажрибаларидан унумли фойдаланишмоқда.

СУРАТДА: мутахассислар бузоқ ва молларни назоратдан ўтказишмоқда.

З. ПЕРНЕЕВ олг[ан] сур[атлар].

ҒАЛЛАКОРГА МАДАДКОР

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «199[…] йилда бошоқли экинлар дони етиштириш ва харид қилиш ҳажмлари тўғрисидаги» қарори мамлакатимизда ғалла мустақиллигига эришишни таъминлашда муҳим ҳужжатдир. Шунга асосан ғаллакор билан дон харид қилиб олувчи корхоналар қатъий шартнома асосида иш юритади. Мухбиримиз И. Тошев Сирдарё вилоятидаги «Оқ олтин» дон маҳсулотлари ҳиссадорлик жамияти раисининг ўринбосари Қурбонбой Сангиров билан амалга оширилаётган ишлар хусусида суҳбатлашди.

— Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, республикамиз ҳукуматининг мазкур қарори ғалла мустақиллигига эришишни таъминлашда муҳим омил бўлди. У энг аввало тер тўкиб меҳнат қилаётган деҳқоннинг моддий манфаатдорлигини тўлиқ кафолатлайди. Чунки, ғалла етиштирувчи энди кузга бориб ҳосил йиғиштириб олингандан кейин эмас, балки ўз меҳнати самарасини иш бошлаётган дастлабки пайтларданоқ кўра бошлайди. Дон харид қилиш юзасидан хўжаликлар билан шартномалар тузилиши ва шунга мувофиқ уларга олдиндан аванс тўланиши бунинг ёрқин мисолидир. Иккинчи томондан ўзаро иқтисодий ҳамкорликнинг бундай шакли ғаллакорлар билан дон харид қилиб олувчи корхоналарнинг меҳнат жамоалари ўртасидаги алоқаларни янада мустаҳкамлаяпти. Бундай яқинлик бизнинг фаолиятимизда ҳам ҳозирданоқ кўзга кўрина бошлади. Сайхунобод, Оқолтин ва Гулистон туманлари хўжаликлари билан шартнома тузилди.

Ўзаро келишувга биноан жорий йилда харид қилиб оладиган ялпи дон маҳсулотларимиз ҳажми 54 минг 698 тоннани ташкил этади. Шу кунларда эса қарорнинг учинчи бандида алоҳида таъкидлаб кўрсатилган 40 фоизлик аванс пулларини олдиндан ғаллакорлар ҳисобига ўтказиб беришга ҳаракат қилаяпмиз. Шароитни ҳисобга олган ҳолда ва ғалла етиштиришга ихтисослашган жамоаларнинг хоҳишларига кўра, ҳисоб-китоб ишлари баъзи ҳолларда маҳсулот айирбошлаш орқали ҳам амалга оширилмоқда. Чунки, бизда ун маҳсулотларидан ташқари чорва ҳайвонлари ва парранадалар учун омухта ем ҳам ишлаб чиқарилади. Мана шу имкониятларни ҳисобга олган кўп жамоалар, деҳқон (фермер) хўжаликлари ўз чорва моллари учун зарур бўлган емни ўша аванс ҳисобидан беришимизни илтимос қилмоқдалар. Биз ўзаро ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш учун бундай талаб ва истакларни имкониятимиз даржасида қондиришга ҳаракат қилаяпмиз.

Қарор ижроси ила фарз

Жамоамизни ҳиссадорлик жамиятига айлатирилганлиги айни муддао бўлди. Мулкчиликнинг бундай шакли биринчи навбатда иқтисодий эркинликни таъминлайди. Аҳоли гавжум жойларда омухта ем сотишга мўлжалланган 26 та махсус дўкон очилган. Айни пайтда аҳоли талаб ва истаклари ҳисобга олиниб емни қадоқлаб сотишни йўлга қўйиш арафасидамиз. Йилни 1 миллион 200 минг сўм соф фойда билан якунлагандик. Жорий йилда бундан ҳам кўпроқ даромадга эришишни кўзлаб ишламоқдамиз. Амалга оширилаётган барча ишларда ғаллакорларнинг манфаатлари ҳисобга олинмоқда. Бир кеча-кундузда 8 минг та қоп тикишга мўлжалланган янги цехнинг ишга туширилганлиги иш ривожига таъсир қилди. Иқтисодий ислоҳотларни жадаллаштириш ва янги иш ўринларини очиш борасида ҳам тадбирлар кўрилмоқда. Сайхунобод тумани марказида иссиқ нон дўкони очилди.

Жиззахдаги трикотаж фабрикаси билан ҳамкорликда кийим-кечак ишлаб чиқаришни йўлга қўяяпмиз. Дастгоҳлар келтирилди. Митти фабрика ҳадемай ишга тушади. Корхонамиз қошида балиқчилик, чорва, паррандачилик тармоқлари мавжуд. Бу тармоқлар янада ривожлантирилади.

Муаммолар ҳам йўқ эмас. Биздан олаётган маҳсулотлар ҳақини ўз вақтида тўламаётган хўжаликлар кўп. Масалан, Шароф Рашидов туманидаги Бобур номли паррандачилик фабрикаси 4 миллион, Сайхунобод туманидаги «Ўзбекистон» савдо ҳиссадорлик жамияти 1 миллион 800 минг, Боёвут туманидаги «Усмонобод» савдо ҳиссадорлик жамияти эса 1 миллион сўм қарз. Ҳозирги кунда қарзларни ундириб олиш борасида жиддий саъй-ҳаракатлар қилинмоқда.

Ғалла— мустақиллигимизнинг асосий таянчи. Дастурхонимизда гўшт бўлса-ю, нон бўлмаса татимайди. Юртимизга шу йилдан бошлаб четдан ғалла олиб келишга барҳам берилади. Бизда бу йил суғориладиган ерларга буғдой сепиш бултургидан қарийб икки баравар кўпайди. Шунга яраша дон қабул қилиб олувчи пунктлар сони ҳам ошаяпти. Халқимиз насибаси бутун, дастурхони тўкин бўлаверсин.

ОМИЛКОР ФЕРМЕР — МЕҲРИБОН УСТОЗ

1996й 26 феврал 16N. Б.Х.

Шундай кишилар борки, меҳнат фаолияти жасоратга тўла. Чорвадорлар устози, ўз соҳасининг билимдони Ибодулла ота Сафоев ҳам шу хислатларга эга бўлган табаррук зотлардан. У киши 1922 йилда Хива туманидаги Соат қишлоғида таваллуд топган. Оғир дамлар, синовли паллалар унинг ҳаётида кўп бўлган. Аммо у хоҳ Хивада бўлсин, хоҳ бошқа туманларда ишламасин, меҳр қўйган касби — чорвачиликдан кўнгил узмади. Ёши бир жойга бориб қолганлигига қарамай Ибодулла Сафоев ҳам яхши ният билан Қизилжар массивидаги бўрдоқичиликка ихтисослашган фермани 1994 йилда ижарага олди.

— Гапнинг рости, дастлаб кўп ғовларга дуч келдик, — дейди у. — Чунончи, семиртиришга келтирилган молларни боқиш учун шароит йўқ эди. Аввало, 1000 бош молга мўлжалланган бино қурдик. Ем-хашак йиғиш, семиртиришга мўлжалланган молларни саралашга эътибор бердик. Муҳими, бажарилган барча ишларнинг сарф-харажати давлатдан қарз олиш йўли билан эмас, балки жамоамизнинг ҳамкорлиги ва аҳиллиги асосида ҳал этилди.

Ҳамкорликда ҳикмат кўп. Бугун фермер хўжалиги аҳволи тубдан ўзгарди. Энг муҳими, озуқа базаси мустаҳкамланди. Жамоа аъзолари ерлардан унумли фойдаланиб, ўтган йили мўл озуқа жамғардилар. Муҳими, семиртиришга мўлжалланган ҳар бош қорамолга кунига 8—10 килограмм шелуха, 8 килограмм силос, 10 килограмм омихта ем берилиб жадал семиртириляпти.

Ишнинг кўзини билган Ибодулла Сафоев буни шундай изоҳлайди:

— Семиртиришга мўлжалланган молларни жамоа хўжаликларидан сотиб оламиз. Илк даврда уларнинг ўртача вазни 100 — 120 килограммни ташкил этади. Бу ерда бор-йўғи 3-4 ой боқамиз. Ана шу даврда ҳар бир қорамол вазни 370 — 415 килограммга етаяпти.

Албатта, бундай натижага эришиш ўз-ўзидан бўлаётгани йўқ. Жамоа аҳлининг ишга сидқидилдан ёндашуви, чўпонларимизнинг ўз касбига ихлослари борлиги асосий омиллардан бири.

Дарвоқе, фермер хўжалигида бугунга келиб бир неча нафардан ортиқ киши меҳнат қиляпти. Уларга шароит яратилган. Ҳар ойда арзон нархда ёғ, ун, гуруч каби кундалик эҳтиёж моллари тарқатилади.

Бозор иқтисоди шароитида эл ризқини яратиш учун камарбаста бўлаётган ушбу фермер хўжалиги аъзолари зотдор моллар сонини кўпайтиришга ҳам аҳамият бермоқдалар.

Ибодулла аканинг таъкидлашича, сўнгги йилларда чорва молларини аёвсиз сўйиш каби ҳоллар туфайли наслчиликка катта путур етган. Оқибатда моллар сони камайиб, тош босиши ҳам озайган. Масаланинг бу жиҳатларига эътибор қаратаётган хўжалик чорвадорлари Россия, Литва, Латвия, Белорус каби давлатлардаги ҳамкасблари билан шартномалар тузиб, улардан зотдор молларни келтириб, уларни маҳаллий шароитга мослаштириб олишгач, барча туманларга тарқатишмоқда.

Бунинг яна бир жиҳати бор. Жойларга тарқатилган молларнинг бузоқларини бир-икки йил оралиғида фермер хўжалигининг ўзи қайтадан сотиб олмоқда. Янги насл гўштдорлиги учун катта даромад келтиряпти.

Тўрт йилдирки, давлатга гўшт топшириш режаси ортиғи билан уддаланяпти. 1995 йилда 1000 тонна гўшт топширилди.

Умр — оқар дарё. Ибодулла Сафоев ҳам уммонда чиниқиб, тоблангнлардан. Мана, чорвачиликдаги тажрибасига ҳам 42 йил тўлди. Дарвоқе, у кишининг бу борадаги ўгитлари ҳамкасбларига қўлланма сифатида бир неча бор тавсия этилган. Ибодулла ака шогирдлар тарбиясига ҳам алоҳида эътибор берганлардан. Ҳозирги кунда у кишининг ўнлаб шогирдлари кўпгина туманлардаги чорвачилик хўжаликларида мустақил иш юритиб, устозлари изидан бораяпти.

Ибодулла ака Сафоев чорвадан кам бўлмади. Умр йўлдоши Санобар опа билан тўққиз нафар фарзандни камолга етказди. Уларнинг бири шифокор бўлса, бошқаси муҳандис, ўқитувчи. Икки нафари эса ота изидан бориб, чорвачиликка ихлос қўйди.

Чўпон таёғи ерда қолмас, деб бежиз айтишмаган экан. Ибодулла ака 74 ёшида нафақага чиқиб, ўғли Муҳаммадшарифга хўжаликни топширди. Лекин ҳар куни, ҳар дамда ўғли билан ёнма-ён. Билмаганини ўргатади, билганларидан эса завқланади.

Совуқ изғирин Қизилжар барханларини титкилаб учади. Фермер хўжалигида эса иш одатдагидек қизғин. Ана шундай онларда ҳам Ибодулла Сафоев қадрдон жамоаси билан бирга, уларга йўл-йўриқ кўрсатади, маслаҳатини канда қилмайди.

Абдусами ҲАҚБЕРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ҲУНАРДАН УНАР

Касби туманидаги 20-ҳунар билим юрти Т. Малик номли жамоа-ширкат хўжалиги ҳудудида жойлашган. Бу ерда 350 нафарга яқин йигит ва қизлар турли соҳалар бўйича ҳунар ўрганишаяпти. Барча хоналар замонавий техника воситалари, асбоб-ускуналар билан жиҳозланган. Ёшлар ҳунар билим юртида олган назарий билимларини ишлаб чиқаришга татбиқ қилаяптилар. Йигитлар қишлоқ хўжалик техникасини бошқариш, таъмирлашни пухта ўзлаштираётган бўлсалар, қизлар гилам тўқиш, кашта тикиш сирларини ўрганмоқдалар.

Ҳунар — ҳунардан унар, деганлар. Дарҳақиқат, бирор соҳа бўйича ҳунар эгаллаган инсон ҳеч қачон ишсиз қолмайди. Билим юртида тўқувчи хотин-қизлардан иборат 3 та гуруҳ ташкил этилган. 90 нафар хотин-қизлар араби гиламлар тўқишаяпти. Бу гуруҳларга Гулнора Хидирова, Фотима Жабборова каби малакали тўқувчилар раҳбарлик қилишаётир. Дилдора Қудратова, Муҳаррам Аллаева, Ханифа Муҳаммадиева сингари тўқувчи қизлар сифатли ва чиройли гилам тўқиб, тенгдошларига намуна бўлишмоқда.

Гилам тўқиш учун аҳолидан жун, ранг сотиб олинмоқда. Сотиб олинган жунни титиш, йигириш, ипни бўяш сирсиноатларини пухта эгаллаган қизлар келажакда малакали тўқувчи бўлиб етишишига шак-шубҳа қилмаса ҳам бўлади.

Ҳозирча гилам тўқиш учун 2 та дўкон мавжуд. Ҳунар билим юрти директори Жаббор Шодмоновнинг айтишига қараганда, яқин ўртада дўконлар яна биттага кўпаяди. Ўрта мактабни битирган қишлоқ қизларидан директор номига аризалар тушиб турибди. Бозор иқтисодиёти шароитида ҳунар ўрганиш, касб маҳоратини эгаллашга хотин-қизларда қизиқиш ортиб бораяпти. Шу боис гилам тўқиш гуруҳида таҳсил оладиган аёллар сафини 120 нафарга етказиш мўлжалланмоқда.

Жўра ЮСУПОВ.

● Соғлом авлод учун

ГЎДАК ТАБАССУМИ

Ер бағирлаб эсаётган изғирин оппоқ қуруқ қорларни тўзғитиб, чархпалак қилиб ўйнар, чўп, хас-хашакларга қўшиб уюм-уюм қорларни дераза-эшикларга келтириб урарди. Нурилла ака ҳориб-чарчаб ишдан қайтди. Қизи Дилрабо уни хуш кайфият билан кутиб олди. Марҳабо қизи эса қўлига иссиққина сув қуйиб, сочиқ тутди. Турмуш ўртоғи ўғиллари Нодиржон ва Зокиржонни ёнига олиб, кечки дастурхонни тузатиб, уни мунтазир кутишаётганди.

Дарвоқе, у кеча марказий касалхонанинг болалар бўлимида тунги навбатчиликка турган, эрталаб эса тўғри ишга ўтган эди.

Болаларига боқаркан, уларнинг соғлигини кўриб «шукр» деди. Аммо нигоҳи Нодиржонга қадаларкан, юраги қалқиб кетди. Ўғли касалланиб 9 йилдан бери хаста ётибди.

Хаста боласини тинмай силаб-сийпалаётган хотинининг меҳр тўла кўзларига боқаркан, дунёда аёл зотини буюк ва суюк қилган оналик меҳрига қойил қолди. Хаста боласини бағрига босиб, шифо тилаб келган аёллар — оналар ана шу меҳр посбонлари. Улар болалари соғаймагунча ухлаш, чарчаш нелигини билишмайди. Нурилла ака шуларни ўйларкан, кеча ярим тунда боласини оғир аҳволда касалхонага олиб келган она кўз олдига келди. Бечора она дилбандининг бошида ҳайкалдек қотган, тилига бирор калима келмайди. Аммо нигоҳлари сўзлайди унинг, қарашлари илтижо қилади, ялиниб-ёлворади. Бир докторга, бир ҳаёти қил остида турган 10 ёшлик ўғлонига боқади.

Туни билан Нурилла доктор ёшгина йигитчани чангалига тутиб турган ажал билан олишди. Билимини, маҳоратини шу кеча минг бор чиғириқдан ўтказди. Тонгга яқин бола кўзини очди. Онанинг тили калимага келди: «Раҳмат, доктор!». Шу сўз унга тиргак бўлди кун бўйи. Бўлмаса ярим пиёла сув ичиб нонушта қилган эди, очиққани йўқ. Кун бўйи мактабдаги болаларнинг чуғур-чуғури уни толиқтирмади, уларга боққани сайин, улар сафида бир йигитчани кеча ҳаётга қайтаргани, омон сақла[...]и ўйлаб руҳи енгиллашди, [...]ғли ғурурга тўлди. Ишни[...]тиб яна касалхонага йўл[...]. Кеча туни билан ҳамм[...]ўрқитган йигитча — Оди[...]нинг соғлигини билгиси [...]и. Боланинг руҳидаги ен[...]кни сезиб кўнгли тинчид[...]надан хурсанд чиқаётган [...]болани онасига дуч ке[...]. У оппоқ соқолли мўйсаф[...] 40 ёшлар чамасидаги [...]ни бошлаб келаётган эди.

— Умрингиздан бара[...]пинг, ўғлим, — деди қар[...]. Кўзимнинг оқу қораси я[...] ўғлимнинг ёлғиз фарзанди[...] омон асрабсиз. Энди у сизнинг ҳам ўғлингиз.

Юзига фотиҳа тортаркан отахон кўзларидаги ёшларни [...]секин сидириб олди. Бу севинч ёшлари эди. Нурилла доктор бундай юрак сўзларини ҳар куни эшитади, дуоларга йўғрилиб яшайди. Унинг меҳр чироғи шуъласида не-не ўғлонлар, жажжи қизалоқлар ҳаётга қайтдилар. Соғайиб эл корига ярайдиган солиҳ фарзандлар бўлиб улғайдилар. Доктор эса бир лаҳза бўлсин, болалар соғлиги йўлида тиниб-тинчимайди.

— Болаларни жуда яхши кўраман, — дейди Нурилла ака, — улар энг покиза, беғубор кўнгиллардир. Яна улар шунчалик нозик, ҳимоясизки, озгина эътиборсизлик, қаровсизликдан сўлиб, сарғаяди. Мен [...]са уларни ҳамиша гуркираб [...]ишларини, соғ-саломат, [...]йқириб, ўйнаб юришларини истайман. Ота-оналарга тилагим: хонадонларингиз гўдак кулгусига тўлсин. Негаки, гўдак кулган жойда — бахт кулади, омад-хайру барака, яхшиликлар ёғилади.

Донишмандларимиз, бировнинг бир томчи кўз ёшини қурита олган киши, жанг майдонида қаҳрамонлик кўрсатган кишидан кўра баҳодирроқдир деб айтишган. Нурилла Шарипов эса минглаб дардманларга шифо улашиб, уларнинг яқинлари кўзига севинч ато этган шифокор. У киши Шофиркон туманидаги маҳалла-мактаб-ўсмирлик ҳаками сифатида академик И. Мўминов номли, М. Горький номли, Ш. Руставели номли мактаблар ўқувчиларининг соғлиги посбони, биринчи тоифали шифокор, соғлом авлод учун дастурининг жонкуяр фидойиси.

А. НАБИЕВА.

Турфа олам

ЖОНЛИ СОАТ

Германиялик Гизела Шторга ҳамқишлоқлари «жонли соат» деб лақаб қўйишган. Гап шундаки, 19 ёшли бу қиз истаган лаҳзада қуёшга ёки соатга қарамасдан қай маҳал эканини бехато айтиб бера олади. У айтган муддат билан соат мили ўртасидаги фарқ беш минутдан ошмайди.

Тўғри, аниқ жавоб беришдан аввал Гизела бир марта соатга нигоҳ ташлаб олиши керак. Чунончи, эрталаб соатга қараб олгач, у ярим тунда ҳам вақт қай маҳал эканини айтишга қодир.

Тадқиқотчилар қиздаги бу лаёқат боиси нимада эканлигини изоҳлашдан ожиздирлар.

БРАЗИЛИЯЛИКЛАР БЎЙ ТОРТИШМОҚДА

Сан-Паулу дорилфунуни олимлари 15 йил мобайнида мамлакат бўйлаб 320 минг оилани кузатиб боришлари натижасида бразилияликлар ўртача 3,5 сантиметр ўсганлигини қайд этишди. Бу ҳолат умумий фаровонлик ошганлиги билан боғланмоқда.

ДИҚҚАТ!

РЕСПУБЛИКА КЎЧМАС МУЛК БИРЖАСИ

1996 йил 7 март куни Республика кўчмас мулк биржасида ва унинг барча вилоятларида кўчмас мулк объектларини сотиш бўйича навбатдаги «КИМ ОШДИ» савдосини ўтказади.

1. Тошкент шаҳарда жойлашган жавобгарлиги чекланган «Жайрон ЛТД» корхонасининг
а) Мўйна-тери ишлаб чиқариш цехи ускуналари билан;
б) Резина клейи ишлаб чиқариш цехи ускуналари билан.
Майдони — 0,17 гектарни эгаллаб, электр энергия, водопровод, газ, канализацияга эгадир.
Жойлашган манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, Акмал Икромов тумани «Урикзор» даҳаси, «Промзона-2».
Бошланғич баҳоси — 3 млн. 600 минг сўм.
2. Ишлаб чиқариш биноси, саҳни 600 м2.
Умумий майдони 0,29 гектар, бинолар жойлашган майдони 900 м2, электр энергия ва водопровод ўтказилган.
Жойлашган манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, Мирзо Улуғбек тумани «Буюк ипак» йўли шоҳ кўчаси, 459- уй.
Ҳисоб-китоб қилиш йўли турлича.
Бошланғич баҳоси — 5 млн. 400 минг сўм.
3. Тошкент шаҳридаги Ўзбекистон Республикаси Халқ чолғу асбоблари ишлаб-чиқариш «Осиё Мусиқа» ЛТД жамиятига қарашли ишлаб-чиқариш биноси, саҳни 600 м2, таъмирлаш талаб қилинади.
Умумий майдони — 1,29 гектар.
Бошланғич баҳоси — 750 минг сўм.
Манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, Сергели массиви, 17 квартал.
4. Ёпиқ турдаги «Истиқбол» акциядорлар компаниясига қарашли объектлар.
а) Фарғона вилояти Данғара қишлоғида жойлашган Пилла ипи йигириш комплекси
Бошланғич баҳоси — 2 млн. 500 минг сўм.
б) Шу жумладан бу комплексга ипак йигирув дастгоҳи (КСМ) — 2 дона. Бир ойда 1500 кг. ип йигиради.
Бошланғич баҳоси — 750 минг сўм.
в) Пилла ипи йигирув дастгоҳи — 2 дона
Бир ойда 2000 кг. ип йигиради.
Бошланғич баҳоси — 1 млн. сўм.
г) Буғ қозони — 1 соатда 900 кг буғ ишлаб чиқаради.
Бошланғич баҳоси — 750 минг сўм.
5. Хоразм вилояти Хива шаҳридаги қўлда гилам тўқиш дастгоҳлари — 30 дона.
Бошланғич баҳоси — 750 минг сўм.
6. Тошкент вилоятида Ёғ ишлаб чиқариш дастгоҳлари комплекси — 12 дона дастгоҳлардан иборат.
Бошланғич баҳоси — 1 млн. 200 минг сўм.
Манзилгоҳи: Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Семенная кўчаси, 8-уй
7. а) Қурилиши тугалланмаган маъмурий ишлаб чиқариш биноси, бир қават. Бинонинг жойлашган майдони 450 м2.
б) Қурилиши тугалланмаган ишлаб чиқариш биноси, жойлашган майдони 580 м2. 3 та хона, 4 та ишлаб чиқариш цехи ва 3 та омбордан иборатдир.
Умумий бошланғич баҳоси — 5 млн. 600 минг сўм.
Манзилгоҳи: Тошкент вилояти, Қибрай тумани, Гулистон участкаси.
8. Юнусобод массивидаги «Узбеккоммуналлойиҳа» институтига қарашли қурилиши тугалланмаган турар жой биноси, тўрт қават бўлиб, 24 хонадондан иборатдир.
Бошланғич баҳоси — 5 млн. сўм.
Ким ошди савдосига марҳамат қилинг!
Кўчмас мулк-ўлмас сармоядир.
Аукционда қатнашиш учун аризалар ва гаров пуллари кўчмас мулк Республика биржаси ва унинг вилоят бўлимларида бирдай қабул қилинади.
Ким ошди савдоси ва танловлар конкурси соат 11.00 да бошланади.
Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Маяковский кўчаси, 6-уй
Телефонлар: 67-22-14, 68-24-44, 68-17-55, 67-22-37
Факс (37123) 67-24-63

Тошкент вилояти Зангиота туманидаги «Шайх ЛТД» кичик корхонаси тугатилади. Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой давомида қабул қилинади.
Кичик корхона телефони: 46-81-04.

БИР ОЛМАНИНГ ИККИ ЮЗИ

Қўлимда ўз таъмини, рангини сақлаб қолган сип-силлиқ олма. Унинг бир палласи қип-қизил, иккинчи палласи оқиш, унча қизармаган. Бир томони қуёш нурларидан баҳраманд бўлган, иккинчи ёғи эса дарахт барглари остида қолиб қизара олмаган. Табиат мўъжизаси бу. Ҳаётда ҳам шундай экан. Бир ота-онадан дунёга келган фарзандлар ҳам шундай хилма-хил.

Дугонам Раъно тўйга айтиб келганида роса қувондим. Раъно оилада бош фарзанд эди. Отаси ёшлигидаёқ оламдан ўтиб, онаси ва икки нафар синглиси билан яшарди. Муштипар она уч нафар қизни машаққат билан катта қилган эди. Раъно тиришқоқ ва қобилиятли қиз. У ўқишни битиргач, аспирантурада қолди. Илмий иши ниҳоясига етганда тўйи бўлиб ўтди. Инсон ҳаётининг таянчи — фарзанд ҳам дунёга келди. Турмуш ўртоғи Зариф уни тушуниб, илмий иши учун шарт-шароит яратди. Афсуски, унинг бахти узоққа чўзилмади. Жувон иккинчи фарзандини туғдию, оламдан кўз юмди. Икки ўғли ҳали она дийдорига тўймай етим қолди. Бечора Раъно локайд шифокорнинг навбатдаги қурбони бўлиб, армонда кетди. Начора, муштипар онаизор ҳам, ёри жамолига тўймаган Зариф ҳам чирқираб қолаверишди. Гўдакларни минг азоб билан боқишди. Йиллар ўтиб, ҳижрон азоблари унутила бошлади. Болалар холаси — Барнога ўрганиб қолишганди. Хуллас, она Барнони кўндирди. Барно Зарифга никоҳланди. Зариф ҳам «ўғилларим ўгай она қўлида озорланмасин, Барно уларга оналик қилади, туғишган жигарлари-ку», — дея рози бўлди. Оилада яна ўғил туғилди. Энди Барнога икки жияни ортиқчалик қила бошлади. У жиянларини онасиникига олиб келиб ташлади. Зариф унга фарзандлари учун уйланганини тушунтирди. Уларни бориб олиб келди. Бу ҳол бир неча бора такрорланди, бироқ муросаи мадора, бунинг устига қайнонаси ҳам «Майли, невараларимга ўзим қарайман, сизлар тинч яшайверинглар», — деб туриб олди. Барно кўра-била туриб, бегуноҳ гўдакларга жабр қилди, уларни ота меҳридан жудо қилди. Қани энди уушбу ҳикматларни билса: «Дунёда мазлумнинг оҳидан ўткур нарса йўқдур. Мазлумнинг дуоси ижобатга яқиндур. Қўрқмак ва ҳазар қилмак лозимдур».

Мен иккинчи воқеани ҳам келтирмоқчиманки, бундан Барно кабилар ибрат олса арзийди.

Турмуш чорраҳаларида

Меҳринисо аянинг дунё юзини кўрган кўп фарзандлари яшамади, фақат икки қизи Турсуной ва Умринисоларга меҳр қўйиб уларни вояга етказди. Турмуш ўртоғи эса «Ўғилсиз ўтаманми?» — деб уйланиб олди. Қизлар оталарини танишмайди. Меҳринисо ая Умринисони турмушга берди, аммо унинг турмуши бузилиб, бир ўғил ва бир қизи билан қайтиб келди. Онаизор қизини яраштиришга ҳаракат қилди, куёви эса бошқасини «севиб» қолганини ошкора айтди. Бечора Умринисо отасиз ўсгани, ёлғиз Турсунойдан бўлак жигари йўқлиги учун эрига меҳр қўйган, қайнота-қайнона кўнглини ололган эди. «Пешона экан», эри уни қадрлай олмади. Умринисо ўз уйига «қайтиб келган» тамғаси билан яшай бошлади. Кўп ўтмай Турсунойга совчилар кела бошлади. Она Турсунойни узатмоқчи эди, у кўнмади. Опасининг бахти очилишини кутди. Зафарнинг онаси сўраб-суриштириб, Турсунойни келин қилмоқчи бўлди. Аммо учрашувга Умринисони чиқардилар. «Қиз боланинг нози кўп, опаси эса жабр кўрган экан, ўзинг фарзандсизлик туфайли ажрашдинг, Умринисога уйлана қол, кичикроқ тўй ўтказамиз», — деди она. Олдинига фарзандлари Умринисо билан бирга эди, орадан йил ўтмай фарзандли бўлдилар. Энди қайнона Умринисога: «Худойим сизга ҳали қўша-қўша фарзандлар беради, катталарини онангизга обориб беринг, овунчоқ бўлади» дегач, у ноилож, иккинчи турмуши ҳам бузилишидан қўрқиб, ўғил ва қизини онасиникига обориб қўйди. Турсуной меҳр билан жиянларини ўқитди, тарбиялади, аммо турмушга чиқмади. Онаси қариб, куч-қувватдан қолди, устига-устак опаси ҳам вақтида фарзандларидан хабар олмай қўйди. Турсуной жиянлари тақдирини ўйлаб, турмушга чиқмади. Ахир, касалманд онани ҳали ишлаб пул топмайдиган, мактабда ўқийдиган жиянларига қандай ишониб кетади? Бўлмаса, унга оғиз солган Азиз ҳали ҳам бўйдоқ. Турсуной эса «Ҳаётимни онамга бағишладим», — деб ўтмоқда.

Абдулла Авлоний ёзганидай: «Риёзат деб савоб ишларни қилиб, гуноҳ ишлардан сақланмоқни айтилур. Риёзат адабнинг қони, руҳнинг дармонидур».

Мана, сизга аёл оламининг икки фасли ҳақида ҳикоя қилиб бердим. Барно бамисоли қиш бўлиб, ўзининг муз юраги билан туғишган жигари ва унинг бегуноҳ икки ўғлини, онаси қалбини жароҳатлади. Совуқ хатти-ҳаракатлари билан жиянларининг ҳаётга, отага бўлган меҳрини тош қотирди. Турсунойда баҳорни кўрдим. У жиянларини ниҳоллигидан парваришлаб, мевали дарахтга айлантирди. Уларни ўқишга киритди, яхши хулқларни ўргатди, ўқитувчиликдан топган ҳалол ризқи билан боқди. Баҳор ортидан ёз, куз келганидай, Турсуной ҳам меҳнати ҳосилини олишига ишонамиз. Қани энди, риёзатни пеша қилиб олган сабр-бардошли Турсунойнинг ҳам бахти очилса, ўйлаймизки, шундай кун албатта келади. Зеро, дунёда умиддан яхши туйғу йўқ.

Маҳмуда ВАЛИЕВА.

● Любовь Лаптева эл дардига малҳам тутаётган доришунослардан. У Когон районидаги 10-дорихонада 20 йилдан бери фидокорона меҳнат қилиб, кўплаб шогирдлар тайёрлади. Айни кунда унинг қўлида сабоқ олган ёшлар ҳам эл-юрт олқишига сазовор бўлишмоқда.

СУРАТДА: мураббия Любовь Ивановна Лаптева шогирдлари Зубайда [...]олтаева ва Олияхон Му[...]евалар билан иш устида.

[...]УҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ОРОМГОҲДА БАҲС

Қизилтепа туманидаги «Тошработ» жамоа хўжалиги [...]зида ҳашар йўли билан барпо этилган маданият ва исти[...] боғи бахши-шоир Саидмурод Паноҳ ўғли номи билан ата[...]. Ана шу оромгоҳда турли қизиқарли тадбирлар уюштири[...]турилади.

Истироҳат боғидаги «Нуроний» чойхонасида йилига уч-т[...] марта бўладиган шахмат мусобақалари кескин курашлар тарз[...]да ўтади. Яқинда ана шундай мусобақалар бошланди. Спор[...] жонкуяри Сувон Турдиев ташкилотчилигида, Истам Примов бошлиқ «Ҳотам» фирмаси ҳомийлигидаги бу анъанавий мусобақа ғолиблари учун 200 сўмдан то 1500 сўмгача пул мукофотлари ажратилган.

Шахмат мусобақаси Наврўзгача давом этиб, миллий байрамимиз кунида ғолиблар рағбатлантирилади. Бу спорт мусобақаси қизиқарли ўтиши аниқ. Чунки Тошработ кучли шахматчилар масканларидан биридир.

Баҳодир ЭГАМОВ.

Ҳ[...]АЛЛИК

Анд[...]н вилоятининг Пахтаобод [...]нидаги акционерлик жам[...]и магазинларида аҳолидан [...]к-овқат маҳсулотлари ва са[...]т молларига буюртма оли[...]шкил қилинди.

Буюртмач[...]аҳсулот қийматининг 15 фо[...]ини олдиндан тўлайди. Қолг[...]қисми маҳсулотни олиш ч[...]да тўланади. Бу янгилик ода[...]арни зарур моллар билан[...] мунтазам таъминлаб туриш[...]а вақтни тежаш имконини [...]моқда.

Табиат эъзозга лойиқ

БУРГУТ ҲИЙЛАСИ

Йиртқич қушлар зарарли деган сохта тасаввур кишилар орасида кўпдан мавжуд. Аммо қушлар ҳаётини кузатганда ҳар сафар бунинг аксини кўриш мумкин. Тоғли жойда тонг отмасданоқ осмону фалакда йиртқич қушларнинг галаси пайдо бўла бошлайди. Одатда баҳайбат қушлар юксакликдан тоғнинг ҳар бир камар, ўнгирига, дарё бўйларига, ўрмон чеккасига синчиклаб назар солади. Ўткир нигоҳи билан тунги олишувда нобуд бўлган ёки жароҳатланган ҳайвонларни қидиради. Ўлжани кўрган қуш дарҳол ўша томонга шўнғийди. Умуман, йиртқич қушлар 5—10, гоҳида 20 чақирим олисдан ўлжа томон йўл олиб, унинг тепасида чарх ура бошлайди. Хавф-хатар йўқлигига ишонч ҳосил қилгач, улар ўлжасига яқинлашади: атрофни диққат билан кузатиб, бирин-кетин ерга қўнади. Шундан кейин ҳақиқий базм бошланади. Одатда қумой, тасқара ва калхат каби қушларга ўлжа ҳар доим насиб этавермайди. Шу боис улар ўлжага етишганда ўткир тирноқ ва тумшуқларини ишга солиб, ҳар бир бўлакни шовқин кўтариб талашади, ўлжанинг тери ва суяклари қолади, холос. Энди унинг тепасида болтаютар қуш ҳозиру нозир бўлади. У терини бурдалаб, пайларни суякдан шоша-пиша ажратиб олади-да, бутунлай юта бошлайди. Йирик суякларни эса чангаллаб осмонга олиб чиқиб, қоялар устига ташлаб синдиради. Кейин дарҳол пастлаб ерга қўнади, суяк парчаларини ахтариб топиб, уларни ҳам бутунлай ютади. Йиртқич қушлар, шунингдек, ўлимтик, касал ҳамда нимжон ҳайвонларни овлаб, бу билан бошқаларини касаллик юқишидан сақлайди.

— Бир куни тоғ бургути осмонга кўтарилиб, бепоён тоғлар, қирлар устидан пастлаб учиб ўтар экан, уяси яқинида озиқланаётган йирик юмронқозиқни сезди, — дейди жумабозорлик овчи Жўрахон Мирзатиллаев. — Тоғлар ҳокими бўлган йиртқич бу сафар ўзига хос усулини ўзгартирди. У осмондан ҳужум қилиш ўрнига, ерга оҳиста қўниб, худди мушук сингари ғужанак бўлиб олди ва эмаклаётгандек ҳаракат қилиб дарахт ортига яширинди. Шу пайт эрталабгача очиқиб қолган юмронқозиқ «нонушта» қилиш учун тоғ бургути яширинган жой яқинидаги уясидан отилиб чиқди. У ҳеч қандай хавф-хатардан ҳадиксирамай жийданинг тўкилган меваларини еяётган эди-ки, тоғ бургути чаққонлик билан унга чангал урди.

Ана шу тарзда йиртқич қушлар ўрмон ва қишлоқ хўжалигига зарар етказувчи, юқумли касаллик тарқатувчи кемирувчиларга қирон келтиради. Бинобарин, бу хил фойдали қушларнинг йўқолиб кетишига йўл қўймаслик ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир.

Абдураҳим МАТҚУЛОВ.

Шахмат

ТОЖ СОҲИБАСИ ЎЗГАРДИ

Испаниянинг Хаен шаҳрида аёллар ўртасида шахмат тожининг икки карра соҳибаси хитойлик Се Цзюнь ва ушбу унвонга даъвогар венгриялик Жужа Полгар ўртасида баҳс ниҳоясига етди. Мусобақа шартига кўра томонлар ўн олти ўйин ўтказишлари керак эди. Лекин шиддаткорлик билан дона сурган Полгар ўн учинчи учрашувда олтинчи марта ғалабага эришиб, шахмат тожини қўлга киритиш учун етарли бўлган миқдорда, яъни 8,5 очко тўплади ва муддатидан аввал ғолибликни қўлга киритди.

КАСПАРОВНИНГ ҒАЛАБАСИ

Филадельфияда эса профессионал шахматчилар ўртасида жаҳон чемпиони Гарри Каспаров дунёга довруғи кетган «Ай Би Эм» фирмасининг «Дип Блю» номли энг замонавий компьютерига қарши дона сурди. Бир лаҳзада 200 миллион юришни таҳлил қила оладиган бу ҳисоблаш машинаси дастлабки ўйинда жаҳон чемпионини мағлуб этгач, ишқибозлар ва мутахассислар ғулғулага тушиб қолишди: наҳотки Каспаров компьютердан енгилса?

Ўттиз икки йиллик умри давомида кўплаб синовларга рўбарў бўлиб, энг мураккаб вазиятлардан ҳам шараф билан чиққан жаҳон чемпиони бу сафар ҳам ишончни оқлади. Иккинчи учрашувда у мағлубият оламини олган бўлса, учинчи ва тўртинчи беллашувларда дуранг билан кифояланди. Бешинчи ва олтинчи партияларни ўз фойдасига якунлади.

Афтидан, Каспаровдек тафаккур соҳибини мот қилиш учун лаҳзасига 200 миллион юришни таҳлил этиш ҳам кифоя эмас экан. Нима бўлганда ҳам мусобақа шартига кўра, ғолиб томон 400 минг доллар, ютқазган томон — 100 минг доллар мукофотни қўлга киритди.

А.ШЕРОВ.

Agrevo

Ғўзанинг гом[...]з касаллигига қарш[...] курашда Бронотак [...]қори самарали бакт[...]ицидир.

— Ўсимлик хав[...] касалликка чалинма[...]лиги учун уруғлик чи[...]гитни бронотак била[...] дорилаб, кимёвий ишлов бериш зарур.

— Бронотак - фақат г[...]ммоз касаллигидан сақлабгина қолмай, ҳосилдорликни ошира[...] ва тола сифатини яхшилайди.

— 1 тонна уруғлик чи[...]итга кимёвий ишлов бериш учун 6-7 килограмм Бронотак дор[...]си 25-30 литр сувда аралаштирилиб, пуркалади.

— Юқори сифатли тол[...] ва мўл ҳосил олмоқчи бўлсангиз Бронотакдан фойдаланинг.

Хизматингизга Олмониянинг Ўзбекистондаги вакили — «АгрЭВО» фирмаси ҳамиша тайёр.

Му[...]жаат учун телефон: 33-35-25.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИС: «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ
ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси
«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34, Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г—05, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 17.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 3 4 6.